

Újművészet

2012. szeptember XXIII. évf. 9. szám

ujmuveszetfolyoirat.hu

- Első forduló: diploma 2012
- A vizuális nevelés új útjai – Bodóczy István
- Nekrospektív – interjú Györffy Lászlóval

Tartalom

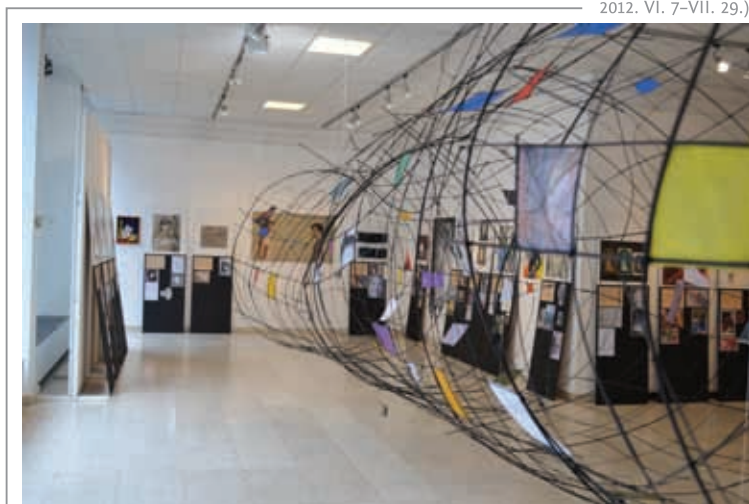
	ELSŐ FORDULÓ	
	Somosi Rita:	
4	Mondjam vagy mutassam?	45
	MKE – Festő diploma	
	Német Szilvi	
12	A szellem és a csont	48
	MKE – Szobrász diploma	
	Debreceni Boglárka	
17	Feldolgozás alatt	
	MKE – Tervező- és Képgrafika diploma	
	Vass Norbert	
27	A interen is túl	
	MKE – Intermédia diploma	
	Uhl Gabriella	
30	Képkötés	
	MOME – Fotográfia diploma	
	Popovich Viktória	
32	Frame by frame	
	MOME – Animáció diploma	
	Szarvas Andrea	
35	Térvesztések	
	PTE – Művészeti Kar	
	Lakics Nóra	
38	Vigyázz! Kész! Rajt!	
	NyME – Képi ábrázolás és Kézműves szak	
	Bordács Andrea	
40	A „kurátorszak” első három évéről	
	Beszélgetés Dr. Szoboszlai Jánossal, az MKE Képzőművészet-elmélet Tanszékének vezetőjével	
	Orosz Csaba	
43	Ne dönts, ha nem muszáj!	
	Bodóczy István kiállítása és könyvbemutatója	

INTERJÚ
Sárvári Zita
Egy vidám karneváli karakter
 Beszélgetés Györfy Lászlóval retrospektív kiállítására kapcsán

Faludy Judit
Új utak felé
 Diana Sophrin Budapesten alkotó amerikai festővel készült interjú összefoglalója

Lapalapító főszerkesztő:
 Sinkovits Péter

A címlapon **Bodóczy István** kiállításán készült enteriőrészlet látható (Budapest Galéria Kiállítóháza, 2012. VI. 7–VII. 29.)

Az ezen az oldalon látható képek az eredeti művek részletei

Czigány Ákos: Szent István Király Múzeum, 2011

Czigány Ákos: A művészet fénye

■ Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2012. szeptember 8–október 23.

Czigány Ákos (1972), Lucien Hervé- és Rodolf Hervé-díjas fotóművész, műveiben visszatérő motívumok az emberi környezet és a fény. Ahogy tudatosabbá vált és elmélyült a fénykép iránti érdeklődése, próbált közelebb férkőzni magához a fényhez, eltávolodva a visszavert fénytől és közelebb jutva annak közvetlenebb, tisztább, sugárzó formájához, majd ezt visszavezetni a visszaverő felületre, ami a kép maga.

A 2007 óta készülő *Galéria (A művészet fénye)* című fotósorozat, mely önálló és nagyobb területű válogatásban először Székesfehérváron mutatkozik be, hazai és nemzetközi művészeti múzeumok és galériák mennyezetvilágítási eszközeit, felülvilágító szerkezetét, fényviszonyait és a felülről érkező fényt ábrázolja a tárgynak és az alkotó elgondolásának megfelelő absztrakt geometrikus megközelítésben. A fotók a párizsi Pompidou Központban, Frankfurt nagy múzeumaiban, Torinóban, Prágában és a bécsi Museumsquartierben, valamint a legjelentősebb hazai kiállítóhelyeken (Budapest, Szeged, Debrecen, Székesfehérvár) készültek.

Lakner Antal: Munkaállomás

■ LUMÚ, 2012. szeptember 21–2013. január 6.

Lakner Antal a kilencvenes években indult művészgeneráció nemzetközileg legelismerettebb alkotói közé tartozik. Sajátos, sorozatgyártottnak tűnő, a design és az ipari formatervezés jellegzetességeit magukon viselő tárgyai és gépei számtalan egyéni és csoportos hazai, illetve nemzetközi kiállításon szerepeltek, így többek között a legnagyobb kortárs művészeti seregszemléken: a Velencei Biennále magyar pavilonjában, az isztambuli és Sao Paolo-i biennálékön vagy a Frankfurt am Main-ban megrendezett 4. Manifestán. A Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum kiállítása Lakner Antal művészetének eddigi legátfogóbb, retrospektív jellegű bemutatása, ahol a hazai és a nemzetközi köz- és magángyűjteményekben található műveinek jelentős része együtt látható.

a művész jóvoltából

Lakner Antal: INERS Felvonógyakorlatok, 2006

12. ARC kiállítás: „...jó kedvvel, bőséggel...”

■ Ötvenhatosok tere, 2012. szeptember 6–23.

Egy év kihagyás után újra megrendezésre került az ARC kiállítás az Ötvenhatosok terén. Az ARC nem egyszerűen a képköltésről szól. Ahogy a formát a plakát, úgy adják többségében a tartalmat a különböző társadalmi reflexiók civilek megfogalmazásában.

„Isten, áldd meg a magyart, Jó kedvvel, bőséggel!” – kezdődik a magyar Himnusz. Az első sor szándékos elhagyásával idén arra voltak kíváncsiak a szervezők, hogy így is benne foglaltatik-e az idézetben a lényeg: az ember mint egyén legalapvetőbb vágyai, jogai, méltósága. A szólás szabadsága – amely minden demokratikus állam alapvetése – alkotja a táptalaját ennek az egyedülálló rendezvénynek. Kommunikációjában – még erősebb nyomatókat adva zászlajára tűzött céljának, a mindenkit egyenlőképpen megillető véleménynyilvánítás gyakorlásának – Mieczyslaw Teodorczyk 1955-ös plakátja hamis optimizmust sugárzó parafrázisával egy olyan kor idéződik fel, amelyben egy, az ARC-hoz hasonló nyilvánosságú, szabad gondolkodóknak mozgásteret biztosító fórum nem jöhetett volna létre.

Deim Pál: Másolat - egy szelet a múltból

Archívum - Deim Pál 80

■ MűvészetMalom, Szentendre, 2012. szeptember 9–október 7.

Deim Pál Kossuth-díjas festőművész idén ünnepli nyolcvanadik születésnapját, ez alkalomból az általa megálmodott MűvészetMalom – Modern és Kortárs Művészeti Központ rendez rendező életmű-kiállítást. A kiállítás kurátora a művész unokája, Deim Réka művészettörténész, aki a korábbi életmű-bemutatóktól eltérően, szubjektív nézőpontból tekinti át az életművet, és a retrospektív tárlat kötött műfaját kuratori koncepcióval ötvözi. A kiváló művek nagyrészt Deim Pál személyes gyűjteményéből származnak, így bemutatásra kerül számos olyan festmény, vázlat és dokumentum is, amelyet eddig nem láthatott a közönség. A kiállítás koncepciója az „archívum” fogalma köré épül, amely egyrészt arra utal, hogy a művész és a kurátor Deim Pál személyes archívumát vette a válogatás kiindulási pontjául. Másrészt, a foucault-i értelemben vett „archívum” fogalmán keresztül tekint az életműre, így nem lezárt raktárként, hanem az emlékek és emlékezet állandóan változó és mindig újonnan értelmezhető tárházaként értelmezi azt, amely újra és újra releváns lehet a jelen szemlélője számára.

Tárgyas ragozás - szubjektív etnográfia

■ Rákóczi-ház, Miskolc, 2012. szeptember 6–november 3.

A Néprajzi Múzeum utazó tanulmányi kiállítása egy tárgyakkal és szavakkal létrehozott alkotás. A tárlaton kézzel készített hétköznapi tárgyak, a tárgykészítés és a tárgyhasználat tágabb kontextusa jelenik meg a népi kultúra és a populáris kultúra, illetve a kézművesség és az ipari formatervezés összefüggésrendszerében. Tárgy, tárgytervezés és tárgykészítés mint kreatív alkotóforma, annak egymástól eltérő népi és populáris változatai láthatók a Néprajzi Múzeum gyűjteményéből, és az ez alkalomra meghívott „vendég tárgyak” kiállításával, interpretálásával. A kiállítás hangsúlyos eleme a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás.

Szabó Dezső: Magasfeszültség

■ Trafó Galéria, 2012. szeptember 6–október 21.

Szabó Dezső önálló kiállításán legújabb nagyméretű fotósorozatát mutatja be a közönségnek, egy erre épülő mozgóképes munkája mellett, amelyeket – a rendkívüli előkészületet igénylő, komplex projektet egészében dokumentáló – werkfotók is kiegészítenek. Szabó Dezső megszállottan kutatja a valóságteremtés és újratereztetés lehetőségeit: ezúttal extrém természeti és fizikai jelenségek látványait modellezi, amelyhez ködgépek, pirotechnika, vízáramoltatók és más speciális berendezések széles tárházát használja fel. A művész legújabb, laboratóriumi körülmények között készített felvételeit egy erre a célra épített Tesla-transzformátor segítségével hozta létre, aminek 20-40 cm-es elektromos kisülései a nyári viharok közben létrejövő villámok kicsinyített másai. A természeti-fizikai jelenségek kiválasztása tudatos folyamat eredménye: a művész ezek által kritizálja vizuális kultúránk reflektálatlan szenzációhajhászatát, aminek sajátos leágazásai az ismeretterjesztő csatornák katasztrófafilmjei.

Szabó Dezső: Magasfeszültség, 2012

Mondjam vagy mutassam?

MKE – Festő diploma

■ Barcsay Terem, 2012. V. 21–25.; V. 29–VI. 1.

Saját valóság, szubjektív szűrő – az idei festő szakos diplomavédésen talán ezek voltak a leggyakrabban elhangzott fogalomtársítások, ami jól érzékelteti azt a személyes hangvételű megközelítést, melyet a fiatal művészgeneráció egyre jobban a magáénak érez. E jelzők vagy kiindulópontok általánosított tartalma sok esetben csak magyarázatként és nem valós tartalomként szolgált, s nem feltétlenül vágott egybe a megvalósult diplomamunkákkal. A táblakép hagyományos műfajának kitágítására tett kísérletek folytatódtak, egyre nagyobb szabadságot hagyva a kísérletezésnek, a korukra való reflexiók szubjektív feldolgozásának. A társadalmi, szociológiai elköteleződés ugyanakkor kevésbé hangsúlyos, az alkotók inkább fiktív világok közvetítésével irányítják a közönség figyelmét az őket foglalkoztató identitáskérdések felé, egyre inkább tágítva a képzőművészet tradicionális ágainak határait, s egyre szélesebb úton járva a személyes hagyományválasztás keresésében.

Az idei legjobb diplomamunkák egyike *Galambos Áron* nevéhez fűződik, aki a hétköznapi és az elvont művészi valóság határával játszva, talált használati tárgyakra festett. Ping-pong asztal, iskolatábla szolgált a munkák kiindulási pontjául, majd alapjául. Meghagyva a hordozók eredeti felületét, kollázsszerű képekké formálta őket. A

hegy, az út túlterhelt szimbóluma általánosított jelentés-tartalomként jelenik meg a spontán, játékos szerkesztésű kompozíciókon. A művész a kisajátítás gesztusával aktív kapcsolatot tart fenn a mindennapi valósággal, miközben kiemeli a tárgyakat a hétköznapiságukból, tudatosan fessegetve a befejezhetőség és a befejezhetetlenség fogalmának határait.

Szőke Krisztián Szilveszter • olaj, vászon, 73×130 cm

Szőke Krisztián Szilveszter tájképeibe ékelődő elektronikus eszközök, a néző és a táj közé helyezett mobiltelefon vagy a szélesvásznú képernyőkre utaló fekete csíkpár a kisajátítás digitális gesztusára utal társadalomkritikus felhanggal. A fiókra festett tájkép a Brillo-dobozokból kiinduló kékes szivárvánnyal a pop artos hagyományok felé vezet, még inkább a tömegkultúra és a művészet kapcsolatára helyezve a hangsúlyt.

A festészet eredetmitózához való visszatérésként is értelmezhető *Grudl-Turi Gábor* golyóstollal készült diplomamunkája, mely a víztükörben formálódó árnyék képét adja vissza. A mozgásban lévő felület virtuóz kidolgozottsága a természeti jelenségek és az ember kapcsolatának reflexiójaként jelenik meg, egy látványvilágában hasonló videóval kiegészítve.

A hentestől elhozott bőrös combhús volt a kiindulópont *Czibalmos-Kozma Andrea* munkáinál, melyet eleinte körberajzolt, majd a konkrét „modelltől” távolodva kezdte variálni a formákat. A nyers hús látványa hol a fehér és piros felületek találkozására épít, hol grafikusabb megoldással, fekete-fehérben tűnik fel, de egyik esetben sem csendéletként, hanem naturalisztikusan megfestett tárgyként tekintendő, melyek ereje valósághű ábrázolásukban és hibátlan kivitelezésükben rejlik.

Galambos Áron • fatábla, vegyes technika, 100×100 cm

Fotók: Berényi Zsuzsa

Grudl-Turi Gábor • papír, tollrajz, 100×100 cm

A Bambi-ábrázolások már-már zeitgeistként értékelhetőek a diplomakiállításokon való rendszeres felbukkanásuk miatt. *Kolmont Enikő* munkáin két valóság találkozásának lehetünk tanúi: a valós térben rekedt érzékeny, sérülékeny Walt Disney-hős az ismeretlen világgal való szembenézés és a kereső ember jelképe, mely a filmvászonról a festővá-

Kolmont Enikő: Ózikek (részlet) • szén, nyersvászon, 95×115 cm, 4 db

szonra lépett át. Az erőteljes vonalvezetésű szénrajzok az egyszerű közlés tisztaságát emelik ki, összekötve a szimbolikus és a szürreális, a személyes és a külső világot.

Saját képzeletvilágának vizuális folyamatai rögzülnek *Benkő Lilla* fiktív tereket ábrázoló képein, hogy azokon az égi és földi szférát közelítve bontakozzon ki személyes szimbólumrendszere. Az álmok inspirálta végtelen üres terek ábrázolásánál nagy hangsúlyt kaptak a horizontális-vertikális képalkotó elemek és a rétegzettség. *Sánta Kristóf Ádám* diplomamunkájában saját mikrovilága fejeződik

Czibalmos Kozma Andrea: Bőrös combhús • olaj, fatábla, 150×250 cm

ki egy határtalan óceán festménye és a hozzá kapcsolódó rajzok tömör megfogalmazásában az aktív-passzív attitűd koncentrált leképezésével, a kétféle ábrázolásmód ellentétes tendenciáját hangsúlyozva.

Malárik Kálmán elképzelt, repülőmodelles-úrhajós látványokból összeállított installációja, egy utópisztikus vízió helyett csak vázlat- és ötletszerű illusztrációk színes egyvelege. A present perfect tökéletes pillanatai *Dorsánszki Adrienn Emese* magára hagyott terei, amelyek esszenciálisan tömörítik a lejátszódott eseményeket. A nyomokat aprólékosan

Benkő Lilla: Ponticello • olaj, vászon, 20×20 cm és Katarakta • olaj, vászon, 180×230 cm

Sánta Kristóf Ádám • papír, vászon, vegyes technika, 300×600 cm

Malárik Kálmán • papír, modell, vegyes technika, 300×300 cm

rögzítő, kimunkált tértorzulásokkal terhelt enteriőrök közel életnagyságú színes ceruzarajzok formájában jelennek meg.

A „nőies” téma szintén évről évre felbukkan, a kötelezően lefedendő területek egyike. A diplomázók közül *Andorka*

Andorka Gergő • (részlet) sky, olaj, 200×90 cm, 4 db.

Dorsánszki Adrienn Emese

(részlet), papír, színes ceruza, 2×250×150 cm, 4 db

Gergő gót kultúra ihlette ruhakollekciót tervezett és ki-vitelezett a festővásznon, közel életnagyságban. Az ipar-művészeti vagy dizájn téma képzőművészeti feldolgozása helyett inkább csak divat tematikájú, a tervezőasztalok és a lookbookok világát idéző festményekre leginkább mére-tük miatt tekintünk autonóm művekként.

A divatfotók hatásmechanizmusának felhasználásával és kifordításával készült *Knopf Andrea* képpárja, melyen elidege-nített modellek mesterkélt kompozíciója látható. A kiinduló-ponthez hasonlóan tárgyként kezeli alakjait, szürreális térbe helyezve őket, ahol csak a staffázsfiguraként elhelyezett kutyák kommunikálnak a nézővel. A Helmut Newton képi világát idéző színes, dekoratív környezet szinte életnagyság-ban tárul elénk, de az érzékiség helyett inkább a „plasztik feeling” dominál, az emberi élet imitációjává változtatva a

Knopf Andrea • (részlet), olaj, vászon, 160×180 cm, 2 db

képeket. A teatralitás és a giccs is a geg része, miközben a fotós életidegen nézőpontját alakítja sajátjává.

A környezete elemeit felnagyító *Gaál Orsolya* festmény-sorozatán a nagyvárosi kultúra és vágyak tárgyiasulása jelenik meg. Képein a női világot megidéző színes táskák és sztereotípiák vizuális megjelenése vegyül egy letűnt kor értékrendjével. Saját korának sematikus tükrözése inkább azonosuló, mint kritikai attitűdöt mutat, s a szim-

Gaál Orsolya: Breakfast at Tiffany's • olaj, vászon, 70×100 cm, 2 db, 150×100 cm, 2db

bólumokként szereplő gyémánt (gazdagság), cylinder és kesztyű (elegancia) vagy a desszert (ünnepi hangulat) sem a legárnyaltabb asszociációs társítás.

Kusovszky Beáta képein a tömegmédiáképi referenciájaként jelenik meg a 40-es, 50-es évek amerikai képregényének szexuálisan túlfűtött és idealizált világa. A fiatal

Kusovszky Beáta • (részlet), olaj, vászon, 200×140 cm, 4 db

alkotó saját magát injektálja ebbe a teatralis közegbe, azonosulva a képregény világával és értékeivel. A meleg és hideg fények vagy a rajzos és festett elemek keveredése által furcsa, természetellenes hangulat felel a groteszk olvasatért, miközben ő maga e szépség és szerelem dominálta világ alárendelt szerepébe kényszerül. *Trapp Dominika* mérgezett lányregény illusztrációja pasztelles színvilágú epizódok sora: pozitív és negatív karakterek összecsapásait

Gosztola Kitti: A hónapok munkái (részlet) • olaj, vászon, 105×150 cm, 12 db

követhetjük végig, akik áldozatul esnek az ármánykodásnak, de a képeket a kusza narratíva nem igazán köti össze.

Gosztola Kitti óraskönyvekre hajazó giccs-sorozata minden hónapot az aktuális tevékenység mentén ábrázol, művészettörténeti toposzokat kombinálva a naiv tájfestészeti elemekkel. Az elit- és tömegkultúra ütköztetése és csak a nagyfokú precizitással működő tökéletes giccs az

amatőr attitűd eltűlt hangsúlya miatt a sorozat több eleménél háttérbe került.

A belső és külső fények együttes hatására épít *Ranvig Keeler Asheesh* nagyméretű képe, mely a festék csurgatásával, fröcskölésével az amerikai hagyományokat köti össze a kortárs képalkotási módszerekkel. Az „elkészült” műveket felvágja, majd kiválasztja a négyzeteket, melyek a Fibonacci számsor alapján varrógéppel

Trapp Dominika • vegyes technika, fatábla, 80×60cm

A nosztalgikus hangulatú, síkszerű képeken a szocialista design és a népművészeti motívumok keveredése az ábrázolt generációra jellemző módon színezi át a személyek többnyire négy fal közötti mindennapjainak életterét, melyet a mindent elárasztó ornamentika még nyomasztóbbá tesz.

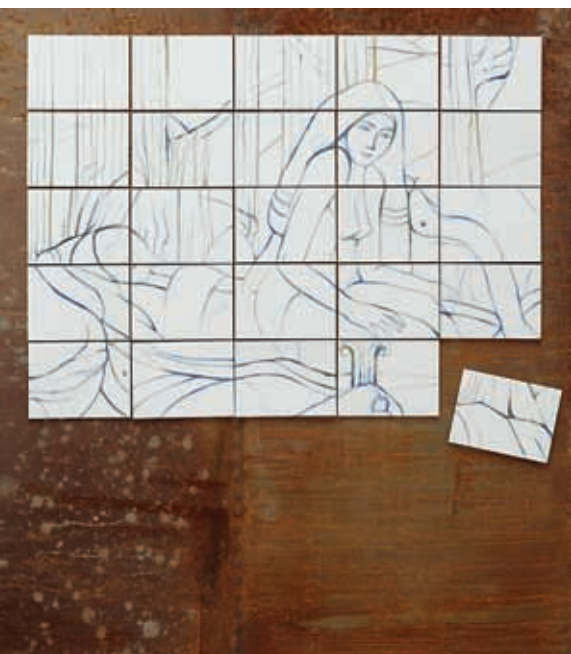
A médián átszűrődő történelem jelenik meg *Lakatos Áron* friss akvarelljeinek installációba rendezett, kisméretű alkotásain. A spontán ötletek jól illeszkednek a műfaj könnyedségéhez, melyek hatalmas paszpartujukkal mégis komolyságot sugároznak, s ezzel felerősítik a munkák humoros olvasatát.

Kienholz Art show-ját idézi *Kiss Gábor Attila Exhibition assholes* elnevezésű diplomamunkája. A fejetlen figurák általánosított alakja az események showszerűségének kifüg-

gázásaként és humoros intézményrendszeri kritikaként értelmezhető. Mesterséges, hierarchikus világ jelenik meg tolmácsolásában, ahol az alakok gesztusain van a hangsúly, s az önmagában is megálló öltönyök hatalmi szimbólumként tűnnek fel akár aktív (műkedvelők, galériások), akár passzív formában (teremőrök egyenruhájaként), a mű és a befogadó közötti szakadékot hangsúlyozva.

Kerekes Péter János homogén vörös színnel lefestett vászomból és ipari

kamerából álló képinstallációja a nézőpontok változásával, valamint a látható és a láthatatlan fogalmával foglalkozik. Az

Oláh Marietta Éva: Mobilis képek • olaj, farost, vaslemez, 200×170 cm

újra egyesülnek. A kép létrejöttének folyamatában a választás aktusa legalább olyan fontos, mint az elkészült mű maga, ugyanakkor az erőteljesen dekoratív összhatás megnehezíti a szerkesztési elv vagy a belső fények valódi érvényesülését.

Oláh Marietta Éva mobilis képsorozatán Madách Az ember tragédiája három színének egy-egy pillanata jelenik meg 25 négyzetes mezőre osztva, kobaltkék és okker kontúrokkal felvázolva az első emberpár szimbolikus alakjainak találkozását a bibliai, egyiptomi és görög színben. A képek mozgatásával, elfordításával megváltozik az olvasatuk, s a variálhatóság miatt választott androgrün ábrázolás, közönyös arckifejezések és sematizált környezet tompítják a jelenetek drámaiságát.

Boda Melinda nagyszülőkről készült ikonszerű családi montázsai színes, pop artos világba helyeződnek, alakjait teljesen átszővi az ornamentika – egyetlen mozgási felületként a gesztusokért felelős arcokat és kezeket hagyja meg.

Boda Melinda • (részlet), olaj, vászon, 160×120 cm

Kerekes Péter János: Az utolsó anatómia óra • képinstalláció

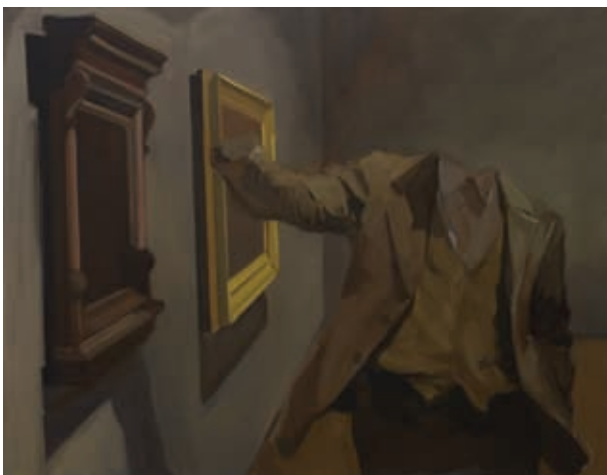

Lakatos Áron • akvarell, papír, 4×A4

installáció terébe lépve a képernyőn önmagunk tükörképe mellett a color field emberi szem számára láthatatlan rétegét, tíz modell után dolgozó festő kontúros rajzát látjuk. A képen megjelenő kép egymás látványát cáfolja, miközben a monitorban feltűnő tükörképünk a valóság illúzióját erősíti.

A digitális képhiba képkalkotó technikaként való értelmezésével foglalkozik Brückner-Szalóky János *Pornomorphosis Projekt* névre keresztelt képpárja. A pornófilmekből kivágott élvező arcok a képpontok színének, telítettségének, struktúrájának rétegbe rendezett foltjaival kerültek át a pornófilmekből a vászonra, ahol az erotika helyett egy reprezentációs séma rögzült.

Lukács Andrea groteszk világgal ellensúlyozza képei könnyed, női gesztusait. A változó méretű, egymásra he-

Kiss Gábor Attila: Exhibition asholes (részlet)
olaj, vászon, 120×155, 3 db cm

Brückner-Szalóky János • akril, vászon, 120×160 cm

lyezett vásznak romantikus világa ellenmondásokkal és szimbólumokkal túlterhelte, bonyolult képtársítások formájában jelenik meg. A szimbólumok vizuális kavalkádjá jellemzi Keresztesi Botond kilenc képből álló csendéletso-

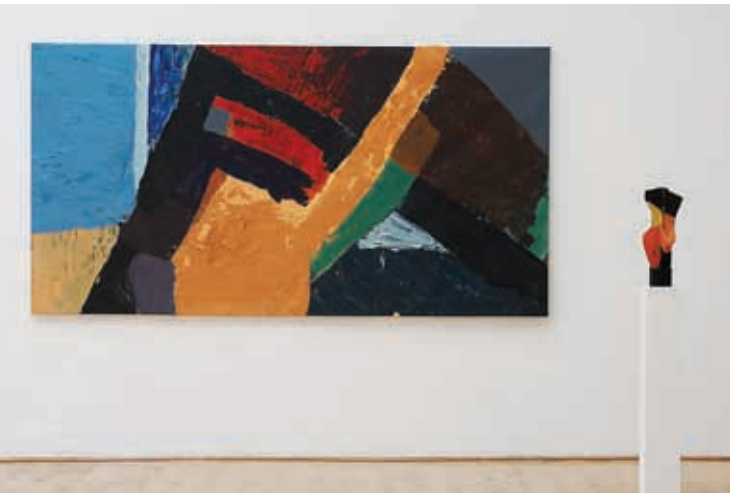

Lukács Andrea • olaj, vászon, 9 db, 70×50 cm és 100×100 cm

rozatát, mely létező képi elemekből kiindulva, személyes élmények nyomán emel ki környezetéből egy-egy hangsúlyos motívumot, melyet a legkisebb önálló kifejezési egységként értelmez, s ezt vegyíti személyes attitűddel.

Keresztesi Botond • akril, fa, 70×100 cm, 9 db

Küllös László Ákos: A kétszáz forintos kép • akril vászon 150×290 cm + szobor

Küllös László Ákos expresszív képén élete, környezete tárgyait absztrahálja. Diplomamunkája térbeli és síkbeli munkák összekapcsolásával jött létre: a kétdimenziós absztrakt festmény az elé helyezett, festett férfitorzót formázó objektval lép ki a térbe. *Peternák Anna* hat képből álló sorozatának fő célkitűzése az ábrázolás és az absztrakció közötti határ, a különbözőség és a hasonlóság benyomásaiból fakadó egyensúlyi állapot megtalálása. A művek összetartoznak, mégsem lehet sorozatként tekinteni rájuk, nincsen sorrendiség sem, ugyanakkor az elemek váltakozása kiad egyfajta harmonikus ritmust. A térérzékelés és az elemek erős geometriája a konstruktív elődökhöz köti, miközben a vonalak esetlegessége, hibája az emberi világhoz kapcsolja műveit.

Tranker Kata installációjában egy közös gondolati szál köti össze a különböző médiumokkal készült műveket, melyek kiegészítik, átjárják egymást. Az alkotásaira jellemző szociálpszichológiai attitűd diplomamunkájában a kapillaritás fizikai folyamatának bevonásával egészült ki. A fekete tintamedencébe helyezett, fehér papírból hajtogatott fák és a fölējük lógatott, háztető formájú, vakító fényű lámpatest a világ mesterséges befolyásolásának szimbóluma. A medencéhez kapcsolódó rajzokon egyszerű, a hétköznapokból kiemelt

Tranker Kata • installáció, 80×20 cm

Peternák Anna • olaj, vászon, 140×75 cm, 6 db

Fodor Emese: Idea az Örsre (részlet) • olaj, vászon, 150×180 cm

motívumok jelennek meg: az ember vagy a ház, melyek kortól függetlenül a rajzok leggyakoribb elemei, s a saját identitást rajzolják körül. Az áttört felületű, dobozszerű fotók mögött is megjelennek a papírfák, s inverz tónusértékű rajzok foglalják keretbe az installációt.

Fodor Emese Idea az Örsre című sorozata személyes élmények feldolgozásából született: nosztalgia és emlékezetes pillanatok rajzolódnak ki festményein. Banális parki idillek, természeti tájak jelennek meg, míg az emberek a

Szakson Imre • olaj, vászon, 100×150 cm

több képen feltűnő madárnál is kisebb léptékben szerepelnek, az érzékelés szubjektivitását hangsúlyozva, akárcsak a cápák és szobanövények érdekes társításából születő képek.

Szakszon Imre lírai realizmusa kifejező élességgel mutatja meg a vasárnap csöndjét, a kieső helyek végtelen nyugalmát, ahol a formai elemek elvonatkoztatott absztrakt jelekké válva szinte

önálló életet kezdenek élni. A képeken megjelenő kerítés, fal vagy rács a személyes határok szimbólumai, melyek a

Kiss Antal • olaj, fatábla, 55x65 cm

fogyasztói társadalom ingeráradata mellett a szünetre való személyes igény megtestesítői.

Egy festőszakköri kipakolás hangulatát idézik *Kiss Antal* szabad ég alatt készült képei, melyeket a pillanat élménye inspirált. Bibliai megközelítéssel próbált távolodni a műfaj hosszú hagyományától, de a fakó színvilág

Winkler Viktor • olaj, farost, 75x110 cm

Zalavári András • videóinstalláció

Máriaš István aka Horror Pista: Nyitott állatkert

vegyes technika, 60x30x50 cm

vagy a vakrámáról lefeszített vászon „a valóság lepleként” való értelmezése inkább erőltetetté teszi munkáit.

Máriaš István, alias Horror Pista változatos anyaggal dolgozik, s a négy fal közé rendeződött markáns dobozvilága kép és plasztika formájában is feltűnik diploma-

munkáján. Képregények és gyerekkönyvek világából merít, annak elemeit veszi át disszonáns nosztalgikus attitűddel társítva, melyet a barnás felületek hangsúlyoznak.

Zalavári András videómunkái a viszonyítási pont szerepéről szólnak. A játékos, tértorzító művekben a mozgásban lévő alakok körül minden változásban van, megtapaszthatóvá téve ezen elméleti játékot. *Winkler Viktor* profin kivitelezett mozdonyos animációja és a két kapcsolódó képe a választási lehetőségeit szimbolizálják, minden egyes lépését a saját életútjával párhuzamba hozva. A végtelenbe futó sín pár az életben való elindulást szimbolizálja. Meglátjuk, hogy ezen utak hová vezetnek. ■

A szellem és a csont¹

MKE – Szobrász diploma

■ Epreskert, 2012. VI. 4–8.; VI. 25–29.

A Hannes Böhringerrel készült interjú² olvasom, és heurisztikus örömmel látom beigazolódni azt a megfigyelésemet (szinkronban az idézett szerzővel), amelyet a szobrász diplomákat kiegészítő írásbeli dolgozatok kapcsán véltem szimptomatikusnak: a diákok élénk vonzódását a filozófia iránt, méghozzá a két terület megismerésre, igazságra és lényegre való hasonló irányultsága okán. Habár ezek az írásművek intézményi kötelezettségből születtek, óhatatlanul kiolvashatók belőlük azok a sajátos, az egyetemi évek alatt kiforrott világmagyarázatok, amelyekkel saját helyzetüket a világban, az „art world”-ön belül vagy a kortárs társadalomban értékelik. Kérdéseik olyan mélystruktúrákat forgatnak meg, mint az archaikus ember, a vallás, a természeti igazság vagy a társadalmi rend. Földényi F. László egyik filmkritikájában³ arra a megállapításra jutott, hogy aki a 21. század elején „továbbra is komolyan veszi azokat a kérdéseket, amik két évezreden át maguktól értetődőek voltak és ehhez naiv és tiszta ártatlansággal közelít, számot kell vetnie az anakronizmus vádjával”. Most sincs ez másképp.

Amikor elhatároztam, hogy az elemzést a szellemi muníciók tartományára is kiterjesztem – tehát azokra a forogatókönyvekre is kíváncsi vagyok, amelyek az egyes alkotásokat „framelik”-, nem kalkuláltam ennyi közhellyel. Az általános művészetelmélet életképtelensége természetesen szabad utat nyit a művész egyéni elméletalkotásának⁴, de nem érdektelen, ezt milyen „akadémikus bestsellerek” előterében teszi. Tömegesen Hamvas Bélát⁵ vagy Molnár V. Józsefet idézni ugyanis több, mint problematikus, de a bibliai teremtéstörténetig (és tovább nem) vezetett figurativitás-magyarázat mellett sem tudtam csak úgy elmenni. Természetesen a posztmodern totálisan megengedő mindenféle heterogenitás irányában, mégsem olvasok szívesen tucatjával idézett Tao Te Kinget vagy ősi indiai mondásokat, de pseudotudományos fejtegetéseket sem Einstein kvantum-elektrodinamikájáról (?). A szellemi konfekció veszélyes vizére evezve a műtárgyak szellemi kontextusa is könnyen konfúzzá válhat, és következésképp devalválódik. Jó még ezt az elején (értsd pályakezdés) tisztázni.

A szakdolgozatok elméleti agendái sok helyütt a műalkotásokat még a benjamini⁶ auratikus műtárgy fogal-

Nem minden diplomamunka címe ismert.

Sallay Dániel: Százhusz • márvány, homok, 1500×250×300 cm

mi keretén belül értelmezik, élőnek és létezőnek tartva a Dolog Ürességének Szent Helyét⁷, melyet alkotásaikkal betölthetnek. Ez a szemlélet nemcsak a műtárgy státuszára, hanem az alkotó közvetítő szerepére, illetve a műalkotás instrumentális szerepére is vonatkozik, bár inkább csak szövegben, mintsem a tárgyiasult produktumokban. A kortárs világ összetettsége és inno-

Hajas Katinka: Városi vályog • szalmabála, vályog, 3,6×3,2 m

Fotók: Berényi Zsuzsa

Szabó Ottó: Csepel G.E. |
kinetikus szobor, vegyes technika, 180x120x80 cm

vatív⁸ találékonyasága valahogy nem került lefordításra az alkotásokban, sőt ez az igény a munkákban épp egy antimodernista alapállással találkozok nagyrészt, amelyben a bennük foglalt értékszemlélet többségében a technológiai fejlődés vagy az urbánus lét ellenében és a letűnt korok egysége iránti vágygal nyilatkozik meg: mindez megkapó és tünetértékű egyben.

Azok a műalkotások tehát, amelyek a kor aktuális fogalmi nyelvét nem beszélik – és nem is aspirálnak efelé –, bizonytalanságukban ragaszkodnak a már rég hasznavehetetlen keretekhez⁹. Ilyen keretet jelent a szobrászati médium fogalma is, amelyet Rosalind Krauss korszakalkotó esszéjében¹⁰ már 1978-ban érvényen kívül helyezett, a kategória mindenféle anyagot, formát, technikát, előállítási mechanizmust és koncepciót elnyelő és befogadó tulajdonsága miatt. Persze az azóta is töretlenül folyó expanzió ellenére a műfaj mégis rehabilitálódni látszik¹¹, és kedvez olyan „revival” jelenségeknek, amelyek újracitálják a már egyszer megtörténtet. Ezáltal a minimalizmus, a természetművészet, az environment, a monolit figuráció vagy a dematerializáció exhumálását végző művészet is lehet ultratrendi, sőt. Habár így manapság minden játékba hozható, az anyagválasztást sok végzős hallgató redukálta a historikus asszociációkkal terhelt fém-fa-kő skálára, kihasználatlanul hagyva az intermedialitás vagy az olyan uralkodó művészeti driftek alkalmazását, mint a kollázs.

Az idei év diplomatermése szokatlanul magas számat ütött meg; három évfolyam¹² feltorlódása miatt összesen tizenkilencen diplomáztak. Szokásos módon az Eprekert különböző műteremházaiban, illetve a szabad ég¹³ alatt kiállított műalkotások két turnusban rotálódtak, a legjobbak pedig a Best of Diploma kiállításba is továbbfutottak.

Feltételezve, hogy a műalkotás eszmei tartalmának kulcsát technikájában találjuk meg¹⁴, a közben világpolitikai szlogenné vált „fenntartható fejlődés” koncepciója lényegéből fakadóan fordul az olyan természetes vagy archaikus anyagok felé, mint a föld, a víz, a vályog, a terakotta; de akár a fémhulladék újrahasznosítása is ide sorolható. *Sallay Dániel* elkerített homokmezőbe ágyazott absztrakt, szeriális objektjei szinte egy kulturális antropológus érdeklődésével beszélnek családról, leszarmazásról, egy töről fakadásról egy posztapokaliptikus állapotban, ahol a technikai ember visszatérni kényszerül a közvetlen természeti tapasztaláshoz. Az anonim – egy adott rendszeren belül végtelenül variálható – tárgyak nem használati tárgyként (hiszen azt mellőzik), csupán jelzőértékükön¹⁵ szerepelnek, egy eltemetett esztétizmus archeológiájaként. *Sallay Százhusz* című installációja elnevezésében és céltételezésében is hajaz *McCollum Over Ten Thousand Individual Workjére*, ahol szintén az akkumuláció, valamint a különbségeken és hasonlóságokon alapuló identitáskérdés és tömegtermelés áll a fókuszban. A poszt-pop tárgykultúra újbóli manufaktúraigényét igazolja vissza az előállítás lelkesült, átszellemült folyamata és a tárgyak „saját magukért valósága”, melyek a kapitalista modell célracionizmusa és techno-apparátusa ellenében hatnak.

Ahogy a feminin „természet” és a maskulin „kultúra” kölcsönösen kijátszható a másik ellenében, úgy nem tesz mást *Hajas Katinka* szalmából döngölt, ideiglenes vályog-

Tóth Márton Emil: Rainy Day • vegyes technika, 100x170x80 cm |

Retkes Máté: A nagy hangzó (részlet) | hegesztett vas, 7db-os sorozat, változó méret

építménye sem: az ember fizikai méretei alapján kiszabott „egységnyi” anyatermészet centrifugálisan húzza be nézőjét, miközben a külső környezeti zajok és látványok ellen hermetikusan véd. A népi építészet által inspirált

Plank Antal: Legál • vaslemez, 160×210×70 cm

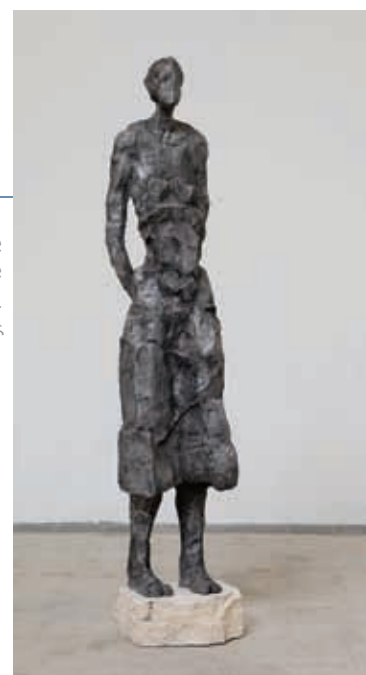
létesítmény fehérre meszelt belső terével és minimál struktúrájával egy más típusú élményt ígér, melyben a szubjektív tudat elmerülhet. Az Ina Blom kritikus által bevezetett „immersive mode” jól leírja ezt az állapotot: olyan totalitás tapasztalást, melyben minél nagyobb az érzékszerveinkre ható stimulusok mértéke, annál erősebb az élményhatás¹⁶. A kortárs észlelő számára a Hajjas munkájában inherens ingernélküliség a kibillentő, amennyiben a nem-tér előidézte szenzuális impakt száma minimálisra csökkent.

A biotechnológiai fejlődés hatásmechanizmusait laltogató diskurzusok a művészek fantáziáját gyakran a poszthumanizmus egyfajta sajátosan elképzelt szimulációja felé hajtják. A kiborgok – humanoid gépek, melyek testrészeit részben vagy teljesen elektromechanikai készülékek helyettesítik – nem újak a sci-fi irodalomban

vagy annak populárisabb verziójában, a filmben sem, gondoljunk akár Gibson Neuromán-cára, vagy a Terminátor-sorozatra. A Szabó Ottó által összeeskábált hibrid a low-techre és a kelet-európai barkácskultúrára reflektál, amennyiben annak a 60-as évektől gyártáson lévő munkarobotjainak egyikét (a táncgépet) választotta egyéni értelmezésű újramodellezésre. A fémhulladékból összerakott mű Tarkovszkij Sztalkerének – a film az elhasználódás lélegzetelállító dinamikáját viszi vászonra – hatalmas posztindusztriális szeméttömegéből is megszülethetett volna. Szabó az eredetmítosz „háttérintézményeül” azonban a Csepel Műveket választotta; a robot retroesztétikájában pedig a rendszerváltás előtti világ márkái és formakultúrája kelnek új életre.

A diplomamunkával vált teljessé Tóth Márton Emil szárazföldi, vízi és légi hadviselést felvonultató triász¹⁷: az együttes miniatürizált tank-, tengeralattjáró- és repülőgépmodelljei a totális háború mindenhova beférkőző status quo-ját a látványosság és a humor keresztezésével leplezik le. A háborús gépezet instrumentális működését a pszichoanalízis két kedvelt területén: a gyerekkor, illetve a mostani ágy-installációval az álom; tehát a tudat kezdeti fázisa és a tudattalan területén koncipiálja, dimenzióváltások beiktatásával.

Manapság egy művésznek irányultságától függően más szakterületek skilljeit is szükséges beépítenie praxisába, de ez a fajta „interdiszciplinaritás” nem minden esetben jár együtt produktív eredménnyel. Így az a labilis fizikalis-

Németh Csaba • alumíniumöntvény, 170×45×45 cm

Kiss Dániel: Moirák • mészkő, 152×48×225 cm

ta háttérszkript alapján létrehozott, *A nagy hangzó* című szoboregyüttes sem *Retkes Mátétól*, amely a nézőnek sem a formálesztétika, sem az elmélet felől nem ad érdemi megközelíthetőséget.

Ennél jóval invenciózusabb és a „korszellem” felé is (végre) kikacsint *Plank Antal* 3D-s graffiti-reliefje, mely a street art és a szobrászat formaképzési eljárásaiba kapaszkodik. Azzal, hogy a magas művészet felől outsidernek számító szubkultúrát a white cube-ba átlépteti, a horizontváltással magát az intézményesülés és az autonómia fogalmát is revízió alá veszi.

Ha már a kategóriák újragondolásáról van szó, a legklasszikusabb szobortéma, az emberi alak és a portré több korszak által is kompromittált műfaja továbbra is ontja a formalizációs variánsokat. *Németh Csaba* Giacometti-inspirálta nyújtott testű nőalakokat, *Kiss Dániel* pedig háromszög-kompozícióba rendezett mészke torzókat (Moirák) produkált. *Toronya Laura* síremlékszobrászati allúziókat keltő kontemplatív ülő nőalakja sem feltétlenül a progresszió felől közelít tárgyához. *Szabó Zoltán* *Tükörkonstrukciója* egzisztenciális kérdésekre igyekszik válaszokat adni, amennyiben az eszköztelenül megjelenített életnagyságú figura elide-

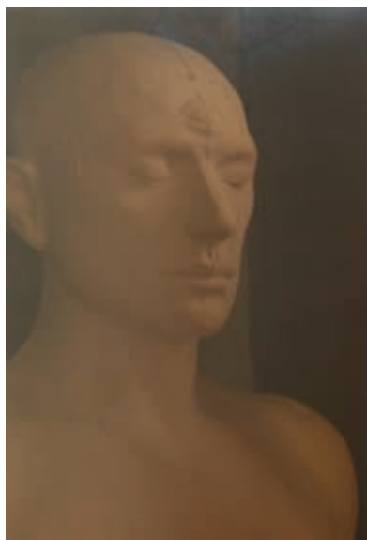
Toronya Laura: Leülők fölkelni • sátróti mészke, 180x100x50 cm

Gergely-Farmos Lilla forrasztott rézdrót „térmodulátora”, *Dóra Emese* tranzit helyekre fókuszáló fémszövet installációja, illetve *Torgyik Katalin* szegecselt monokróm falhímezése is helyspecifikusan számol a vonatkozó építészeti térrel; munkáik vonalassága és szofisztikált felfogása akaratlanul is gender-olvasatot hív elő, a kézi hímezés esetében a tradíció által hitelesítetten.

Ha a modernitás lieblingje a festészet volt, a térben megjelenő volumenek elszaporodásának a posztállapot kedvez, előtérbe helyezve a relációkkal való helyzetteremtést. Ilyesmire törekszik. *Major Janka* *Öböl* című installációja ortodox módon a festészet médiumához kötött tájképi témát felszeletelve és felfüggesztve prezentálja.

A MKE-t több kritika¹⁸ is elparentálta az alapvetően még akadémikus sémákat őrző, zárt diszciplináris egységekben egzisztáló oktatási struktúrája miatt. A diákok nyugati egyetemeken töltött Erasmus ösztöndíj-beszámolóikban gyakran kiemelik azt az eltérő munkaszervezésű, médiumfüggetlenebb, legalábbis az egyes műfajok műhelyproblémáin túlmutató szemléleti modellt,

Szabó Zoltán: Tükörkonstrukció • vegyes technika, 190x70x60 cm

genedésében és individuális magányában reprezentált. A sötétített üvegben tükröződő én testetlen képe mögött masszívan álló általános *másik* interpretációjában azonban a mű szerzője erősen hátramarad, amennyiben egymást kölcsönösen kizáró, heterogén vallási és keleti filozófiai teorémákat használ támaszul. *Melkovics Tamás* sárgarézből profilozott, az arc erővonalaira redukált maszkját kerek fakonstrukció hordozza, az így könnyen mobilizálható szobor kvázi bútorként tologatható.

Az anyagi készletéből indult ki *Magyari Balázs* körkörös hegesztett vas munkája, valamint *Portolani Gina* klinikai

Melkovics Tamás • fenyőfa és sárgarézből, 70x210x70 cm

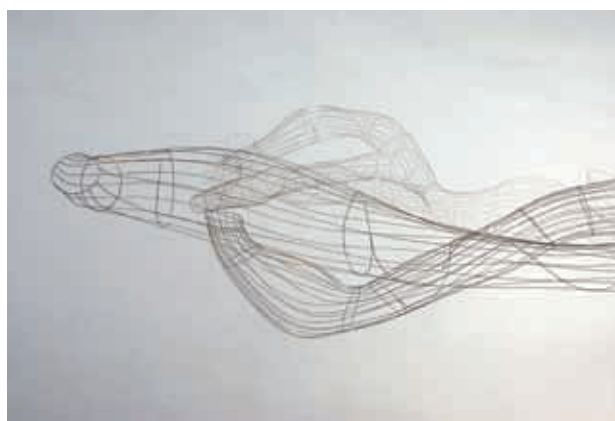
Magyari Balázs • hegesztett vas, 77×70×100 cm

Portolani Gina • mészkő, 35×150 cm

Balogh Krisztián: Világfa, Kunszentmiklós • föld, víz, 10 m átmérő

Gergely-Farnos Lilla: Neander • forrasztott rézdrót, 26 nm

amit a hazai mestercentrikus szisztéma egyelőre nélkülöz. Ahogy a kor hívószavaként működő „anything goes” már rég végtelenné tágította a határokat, e pluralizmus akár feszélyező vizén a médium és annak történetisége is lehet egy kapaszkodó, de ez az affinitás csak akkor véd-

hető, ha az erről folyó diszkurzív térbe¹⁹ is kompatibilisen becsatornázható.

Jegyzet:

¹Hegel írta a *Szellem fenomenológiájában*, hogy a „szellem nem más, mint egy csont”. A két ellentétes entitás egymásra vonatkoztatása, a megjelenés és az esszencia dialektikája az, ami ezen írás csapásirányát adja.

²Ami az életet élhetővé teszi. Hans Böhrringerrel beszélget Ronald Berg, *Balkon*, 2009/5

³Földényi F. László: A lehet-

etlen prófétája. Lars von Trier: *Hullámtörés*, *Filmvilág* 1997/ november http://filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=1683

⁴Hans Belting: *A művészettörténet vége*. Az első kiadás újragondolt változata – tíz év után. Budapest, Atlantisz, 2006, 30

⁵Olyan műveinek a kizárólagos és kritikátlan hivatkozására utalok, mint például a *Tabula smaragdina – Mágia szútra* (Médio Kiadó)

⁶Walter Benjamin: *A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korában*. In: Benjamin, Walter: *Kommentár és Prófécia*. Gondolat, Budapest, 1969

⁷Slavoj Žižek: *A törekeny abszolútum*. Avagy miért érdemes harcolni a keresztény örökségért? Typotex, Budapest, 2011, 53-56

⁸Az avantgárd halála óta az új fogalma referenciavesztett, így már csak innovációról beszélhetünk.

⁹Házás Nikoletta: *Művészet ez még?* Előszó a válogatáshoz. In: *Változó művészetfogalom*. Kortárs frankofón művészetelmélet. Kijárat Kiadó, Budapest, 2001

¹⁰Krauss, Rosalind E.: *A szobrászat kiterjesztett tere*. Ford. Beck András. *Enigma*, 20-21; 1999/96-105; Krauss, Rosalind E.: *The originality of the avant-garde and other modernist myths*.

¹¹Legalábbis a médium aktuális létállapotaként definiálódott Johanna Burton által. *Vitamin 3D – New Perspectives in Sculpture and Installation*. Phaidon Press, 2009

¹²Tehát volt aki öt, hat vagy hét év alatt teljesítette az egyetemi penzumot 2012-ben diplomázva.

¹³Kitéve magukat a különböző tanszékek konfliktusterhes viszonyainak,

Varga Sándor: Feltörő mozgás • kőris, bükk, tölgyfa, 265×140×28 cm

lásd *Index Link* a művészet helyszínei 2011/november
¹⁴Th. W. Adorno: *Versuch über Wagner* (Knaur, 54), München/Zürich, 1964, 13
¹⁵Jean Baudrillard: *A tárgyak rendszere*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987 http://hocinesze.blog.hu/2010/08/04/a_targyak_rendszere_onretro7,5Thames&Hudson, 2003
¹⁶Oliveira, N. de, Oxley N. & Petry M. 2003. Escape, In: *Installation Art in the New Millenium: The Empire of Senses*. London/New York: Thames&Hudson, 2003

Major Janka: Öböl • festett fa, 40×250×300 cm |

Torgyik Katalin • falhímzés (részlet), 400×500×1 cm |

¹⁷A sorozat első két darabját Tóth a *22-es óvoda* kiállításán állította ki (Parthenon-Fríz Terem, MKE, 2011. november)

¹⁸Pl. Tatai Erzsébet: *Neokonceptuális művészet Magyarországon a kilencvenes években* (Praesens, Budapest, 2005) kötetének a hazai intézményi környezetet vizsgáló fejezetében egy 19. századi reminiscenciának titulálta.

¹⁹Ahogy Szoboszlai János fogalmazott, „egy médium aktualitását a maga korában akkor találja meg, amikor a művészek azt *indokolni tudják*” Szoboszlai János: *Árnyék a falon*, 2002, www.ica-d.hu

■ ■ ■ DEBRECENI BOGLÁRKA

Feldolgozás alatt

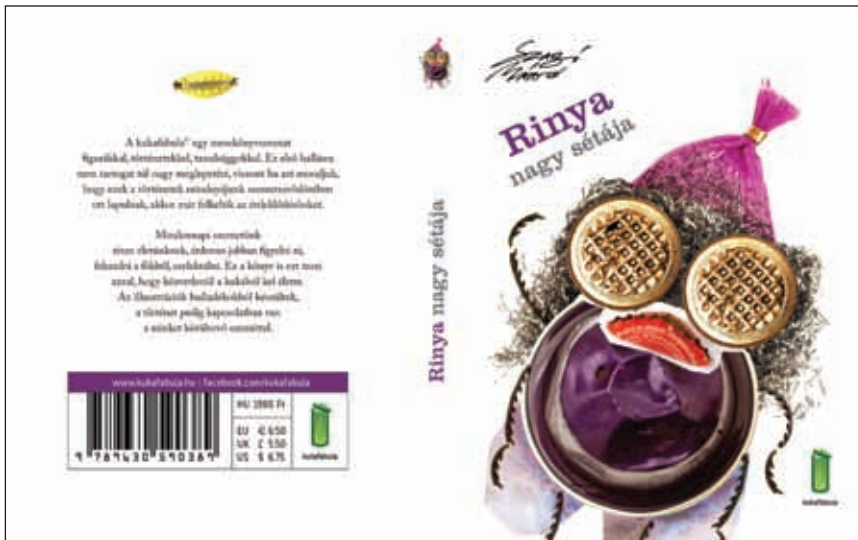
MKE – Tervező- és képgrafika diploma

■ Barcsay Terem, 2012. VI. 5–8.; VI. 12–16.

Az idei tanév végzős grafikusainak munkáira jellemző a sokszínűség, az ötletesség. A képgrafikusok és a tervezőgrafikusok komplex együtteseket, sorozatokat hoztak létre, műveik híven tükrözik az alkotók személyiségét, legtöbb esetben a Képzőművészeti Egyetemen eltöltött évek összefoglalásának tekinthetők. Tisztában vannak közvetítő szerepükkel, érzékeny szemmel vizsgálják a társadalmi je-

lenségeket, ember és táji vagy épített környezet viszonyát, megtalálják a társművészetek közötti kapcsolódási pontokat. Ez utóbbira jó példa, hogy a tizenöt tervezőgrafikus közül öten választották a könyvtervezést.

Szabó Márton fontosnak tartja a fiatal nemzedék környezettudatos nevelését, ezért találta ki gyakorlott „estimesélőként” a *Kukafabula* könyvsorozatot. Mesehő-

Szabó Márton: Borító, Kukafabula • mesekönyvsorozat |

sei állatok, karaktereit a szelektíven gyűjtött háztartási hulladékban megtalálható konzervdobozokból, kupakokból, papírzacskókból stb. formázta meg. A játékos kedvűek színezhettek, rajzolhattak „újrahasznosított”, gyerekszoba-berendezést imitáló, papírdobozokból emelt „szemétdombján”.

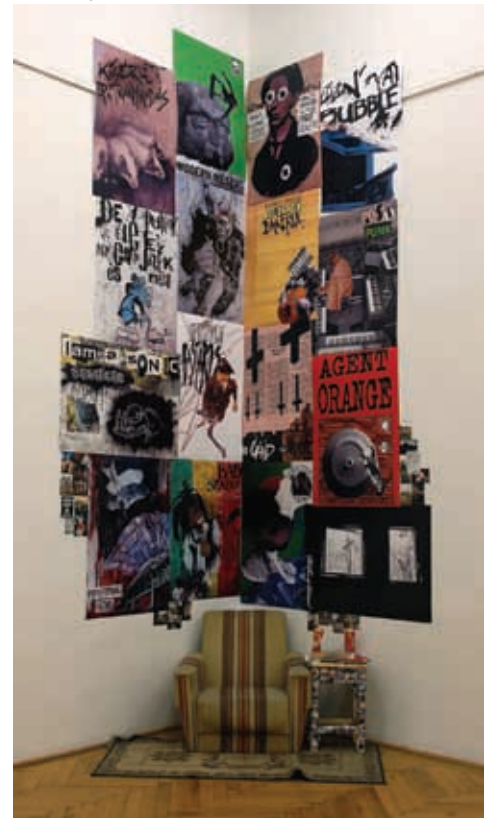
Pinke Csabának is sikerült tökéletes összhangot teremtenie, szövegei és képei szorosan összefonódnak. A *Bolondok lantja* személyiségének színes lenyomata, létezésének leképezése, a magyar underground pop szubkultúra történetéről szól, melynek aktív részese volt a budapesti Witkin punk-

Filkor Gábor: Rubik Múzeum • plakátok |

zenekar énekes-dalszövegírójaként, és grafikailag is lefedi 2004-től kezdődően azt a korszakát. A belső terem egyik sarkában berendezett enteriőrje – a kopott, csíkos retro fotel, a piszkos, virágmintás, fakó szőnyeg, a matricás hokedli-asztal, az üveg hamutartó, a behorpadt sörösdoboz és a falon megjelenő plakátrengeteg – tökéletesen közvetítette a „rockpince” filinget, diszkréten párologtatva a foglalhatóak enyhe dohzzagát.

A magyar beatkorszak meghatározó, illetve kevésbé ismert alakjai, dalai kaptak helyet *Horváth Tímea Zöld fények, piros madarak* című kétkötetes munkájában. A nemzeti jelleget hangsúlyozza színválasztásával és a mádmotívum következetes szerepeltetésével, ez utóbbi a beatzenében, ahogyan a népzeneben, népművészetben is, sűrűn megjelenik. Az adatokat nem változtatja digitális jelekké, ami könnyen az eltérő értékrendek közötti határvonalak elmosódásához vezethetne. Anyagválasztása nem szokványos, áttetsző pauszpapírt használ. A

Pinke Csaba: Bolondok lantja • enteriőr |

Horváth Tímea: Zöld fények, piros madarak • könyv |

Pattantyús Márton Flórián: Jorge Louis Borges a bábéli tabletben digitális, interaktív könyv, android operációs rendszer

kötetekhez CD-melléklet tartozik, de lemezborítót és plakátot is tervezett.

Filkor Gábor képekönve kilenc magyar feltaláló egy-egy világhírű találmányát népszerűsíti. A válogatás saját szelekciója, a különböző korszakok sokszínűségére hívja fel a figyelmet. A 3D-s könyv és a reklámfilm, ami bemutatja a kötetet, a találmányokat, a Magyar Feltalálók Múzeuma számára készült. Az oldalakon az adott tárgyak funkcióihoz kapcsolódóan változnak a képek, pacát hagy a töltőtoll, leapad az üvegben a szóдавíz, meggyullad a gyufa.

Pattantyús Márton Flórián klasszikus szemlélettel közelít a modern kor igényeihez, úgy gondolja, azért, mert valaki e-bookot vásárol, nem kell lemondania arról a vizuális élményről, amit egy szép könyv kézbevétele adhat a számára: *A tükör és a maszk* című, válogatott elbeszéléseket tartalmazó Borges-kötet *Homoktövis* című novellájához készített tablet-applikációt. Választása kitűnőnek bizonyult, az állandóan változó, kezdet és vég nélküli, újabb és újabb fejezetekkel bővülő, az egész univerzumot szimbolizáló könyv eszméjének megjelenítése számtalan lehetőséget kínált számára, hogy kibontakoztassa fantáziáját, rendszerre mégis átlátható maradt.

Prell Norbert: A betűtervezés • 8 db plakát

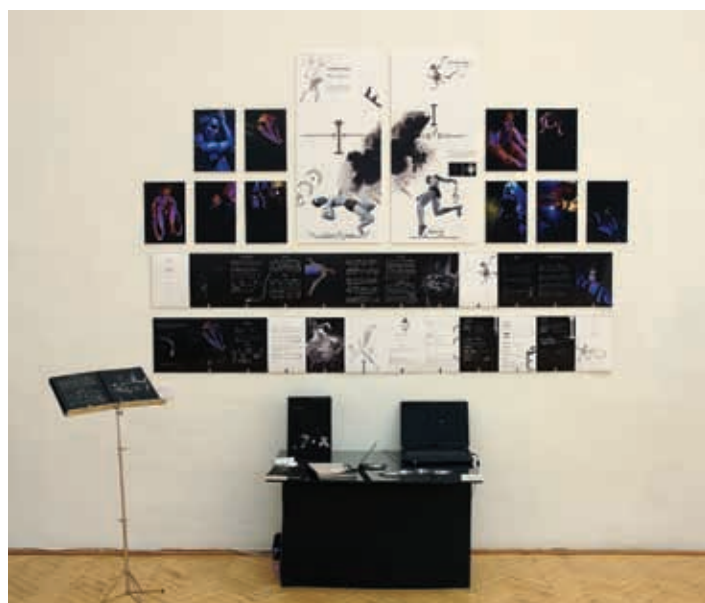

Tizska Annamária: LANX 3.1.

8db plakát, digitális print, 70x100 cm, 1db tárgyinstalláció, plexi, 45,5x50,5 cm

Prell Norbert saját, alternatívákkal együtt körülbelül 200 karaktert tartalmazó betűtípusát tervezte meg, logójából vezetve le a formát. Évek óta szükségét érezte egy saját betűtípusnak, ami egyfajta „arculatnak” tekinthető, a grafikus védjegye lehet. Nyolc plakátja a munka nagyságát mutatja, a tervezés különböző fázisait. Az egyikben egy idézet szerepel, ami jelmondata is lehetne: the truth is rarely pure and never simple.

Tizska Annamária témája a strukturális szerkezet, az érdeklő, hogyan adnak ki a vonalak egy olyan dimenziós teret, ami egyben strukturális is. A LANX3.1 logotípiája. A karaktereket A-tól Z-ig kidolgozta, ez alapján bármilyen, logikájának megfelelő rendszert ki tud alakítani. Vizsga-

Novák Hanga: Képes-kotta • leporellőkönyv, 20 x 29 cm, 24 oldal, 13 perces videómelléklet, keménykötött mappa, plakát 2db

Szántó Míra Judit: Ritmo Graph

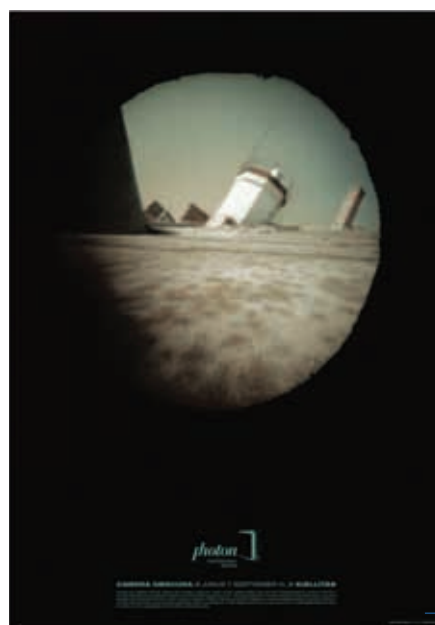
13db 70x100 cm-es plakát, vektorgrafika, fémgőzölt B1-es ívek, UV digit

munkái betonkeretekre és márványtáblákra emlékeztető Chopin-, Debussy-, Chet Baker- és Joe Pass-plakátok, digitális printek. Betűi nehezen felismerhetők, de véleménye szerint az üzenet ténye a fontos, nem a tartalma.

Novák Hanga vizsgamunkája volt a legkomplexebb. Kurtág György *Játékok zongorára* című improvizatív sorozatához tervezett kottákat, melyek azok számára is kifejezők, akik nem ismerik a hangjegyeket, plakátokat,

Oláh Gábor: Galéria Lénia • arculat, 100x70 cm

Papp Viktória: Photon Fotótörténeti Múzeum • arculatterv, plakát

CD-borítókat, videókat, kottatartó mappát, füzetet. Zongoraművészeket, profi táncosokat kért fel, hogy mozgásukkal, játékaikkal közvetítsék a zenében rejlő érzelmi tartalmakat, erőit. A táncosok testfestését ő készítette, és fotóiból is kitűnik, hogy érdeklő a színházi világ. Fontosnak tartja az összművészeti projekteket, a promóciós tevékenységet, a nézőkkel való interakciót, a tipográfiát.

Szántó Míra Judit arra volt kíváncsi, hogyan lehet szemléltetni a ritmust és az időt. Táncperformanszokat fényképezett, majd kiválasztotta azokat a mozdulatokat, melyek segítségével ábrázolta az emberi élet szakaszait, a körforgást. A tizenkét nyomatot speciális nyomtatási technikával hozta létre, és különleges, elegáns, metálos hatást ért el. Erős fény hatására formái kiemelkednek a síkból, ezáltal életre kelnek a mozdulatok.

Papp Viktória egy kitalált fotótörténeti múzeum, a *Photon* arculatát álmodta meg. A logóhoz nem akart elcsépejt jelképeket felhasználni, sötét térbe nyíló ajtón keresztül beszivárgó sűrű, feloszló fényt jelenített meg. Emellett névjegykártyát, borítékot, levélpapírt, homlokzati tervet mutatott be. Az intézmény fiktív kiállítás a camera obscura történetét mutatja be, s plakátjain gyűfásdobozból kialakított lyukkamerájával készített varázslatos képei láthatók.

Oláh Gábor a Galéria Lénia arculattervével rukkolt elő. A műteremházban, ahol mintegy ötven éve folyik alkotómunka, és az állandó, a Túry-Kádár-művészcsaládot bemutató kiállítás mellett időszaki kiállításokat rendeznek, teázót is kialakítottak. A hely legfőbb vonzereje a kellemes ház, az idilli környezet, éppen ezért a logó formáját találoán az épületet ihlette, az arculat domináns színe pedig a téglárynnyalokat hangsúlyozó vörös mellett a zöld.

Juhász Gabriella: Schnee Berg • borcsalád-látványterv

Nagy Áron András: Rizmajer sörgyárak arculata • plakát, 70x100 cm

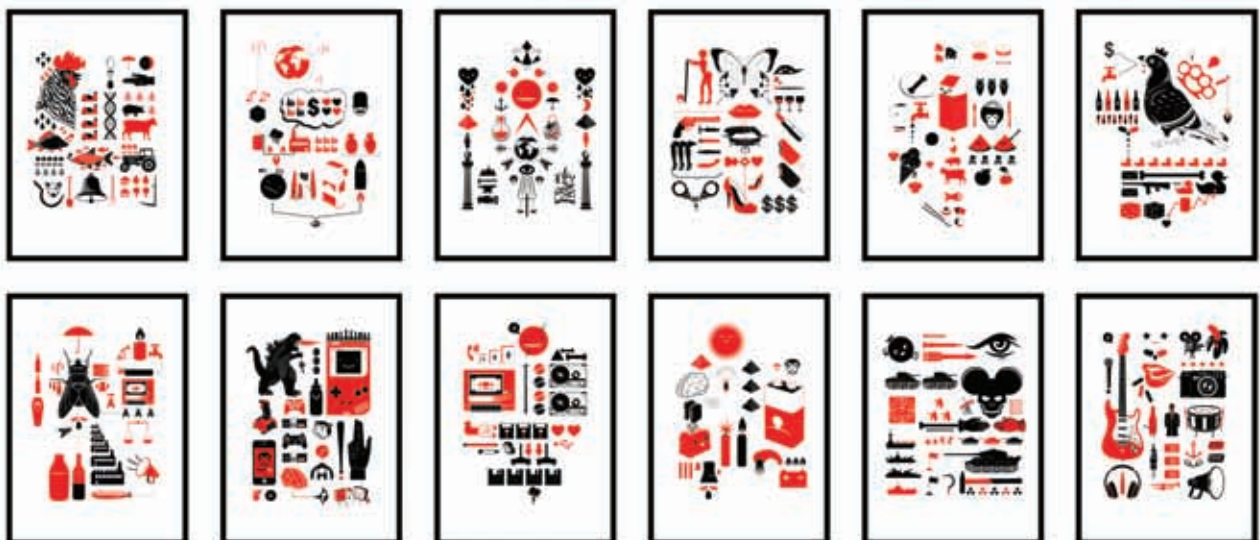
Juhász Gabriella számára meghatározó élmény a borfo-gyaszítás, és szerette volna saját személyiségét is megjeleníteni a vizsgamunkájában, ezért választotta a borcsomagolást. Nem a borok tulajdonságaiból, vagy egy adott pincészet jellegéből indult ki tehát a tervezés során, hanem „játékos” sorozatot álmódott meg, bohémeknek, a *Hófehérke és a hét törpe* című mese mintájára. A borok címkéin, plakátokon, a borfajtákat bemutató ismertetőfüzetekben feltűnő dévaj manók különböző érzelmeket közvetítenek, hogy mindenki megtalálja a neki szimpatikus, hozzá legközelebb álló figurát.

Petrovics Miklós: Keresztszemes evolúció – Magyar diplomáciai ajándékok • plakát, csomagolás, díszpárna

Petrovics Miklós magyar diplomáciai ajándékokhoz készített csomagolásterveket. Korábban nem volt egységes elképzelés arra vonatkozóan, hogy milyen formában adják át a hungaricumokat a külföldi vendégeknek. Munkája a *Keresztszemes evolúció* címet kapta, mivel a magyar népművészetből vett át motívumokat, a keresztszemes hímzés „x”-ét és a tulipánt. Új logika mentén, a részletekből kiindulva naprakész dolgot hozott létre, egy teljesen modern, elegáns, vállalható csomagolástervet, amiben rengeteg további felhasználási mód rejlik még. Animációja a munkafolyamat fázisait szemléltette, és egy faragott fa Rubikkocka-tartó is elkészült a bemutatóra.

Nagy Áron András a Rizmajer sörhöz tervezett arculatot, annak ellenére, hogy tudja, egy ilyen fiatal márkánál

Kovács Olivér Artúr: Noise • szitanyomat, 7x100 cm, 12 db

nem lehetséges arculatfrissítés, hiszen, mielőtt egy termék létezése beivódik a köztudatba, nem célszerű új megjelenést biztosítani neki. A dobozos és üveges, tetszetős csomagolás mellett a plakát és a felhasználási terület látványát is prezentálta. Megtartotta a sörök esetében hagyományosnak mondható zöld-fehér-piros színekombinációt, s a formák, a logó és a feliratozás területén sem hozott újat.

Kovács Olivér Artúr tizenkét részből álló szitanyomatsorozata jobban illett volna a képgrafikusok vizsgamunkái közé. A korszellemet próbálja megragadni, témái – pl. háború, energia, olaj – globálpolitikaiak, s a propagandaplakátok inspirálták, ez tükröződik színhasználatán. Egész történeteket mesél el, gyors információátadásról alkotott elképzelése, egyértelmű közlésre való törekvése azonban nem teljesülhetett.

Aranyi Flóra: Transzszexualitás a transzparensen, Lélekvesztő testbörtön • vászonprint, 150x150 cm

Dani Boglárka: Új fajok nyomában – titkok a mélyből • kísérleti grafika |

Aranyi Flóra Transzszexualitás transzparensen című toleranciaplakátjaival az előítéletes gondolkodás ellen lép fel, a társadalom azon tagjait próbálja elfogadtatni, akik az ellenkező nemhez tartozónak érzik magukat, lelki, fizikai és szociológiai problémák bemutatására vállalkozik. Köztes megoldást szeretett volna találni a „szárazabb” tervezőgrafika és a művészi megfogalmazás között. Két nagyméretű, megindító, férfi és női torzót ábrázoló vászonprintjén a lélek próbál kitörni és átugrani korpuszából, börtönéből egy másik, hozzá illő testbe.

A tervezőgrafikusok bemutatkozása után került sor a képgrafikusok diplomavédésére. Megállapítható, hogy ezen a szakirányon is évről évre növekszik az installációk száma. Közülük is foglalkoztak néhányan kiadványtervezéssel. *Mészáros Anna* François Villon Faludy György által lefordított, átköltött balladáinak megjelenését leporelló formátumban képzelte el. Az ún. „Villon-per” mint irodalmi vita és a hatalom általi megbélyegzés kérdései izgatták. *Beron Katalin* tibeti meséket illusztrált. Tusrajzok alapján készített szitanyomatokat állított ki, de az általa szerkesztett kötetben színes képek is szerepelnek. A rövid történetekhez kapcsolódó állat- és emberalakjai a kínai szocreál világát idézik meg; mind vizuális megjelenésükben, mind hangulatukban szöges ellentétben állnak a keretdekorációkkal, iniciálékkal és záróelemekkel, melyekhez neves épületek díszítményeinek mintázatát használta fel, vagy az adott kultúrára jellemző egyéb motívumokat.

Dani Boglárka hat részből álló, mélytengeri, kitalált lényeket bemutató leporellósorozata a legsikerültebb ebben

Mészáros Anna: Züllött árnyak, Villon balladák Faludy György átköltésében • szitanyomat, 1200x84 cm

Molnár Zsolt: *Feldolgozás alatt (részlet)* • fametszet, 70×100 cm darabonként

a kategóriában. Célja, hogy felkeltse a figyelmet egy csodákat rejtő, feltérképezetlen, sérülékeny világ iránt, melyről keveset tudunk. Kiugró, dekoratív formái világítanak a sötétben, mint a fluoreszkáló mélytengeri lények.

Bíró Botond három éve ábrázol olyan hibrid lényeket, melyek az ábráscetek formajegyveivel rendelkeznek. Egymásra nyomott formái egymás maradványait hordozzák. Vizuálisan és formálisan is érdekes antropomorf lények tartja a cetet szerinte, bizonyos szempontból a fossziliák világához köthető, így némiképpen kapcsolódik a kőzetekhez, múltunkhoz, a litográf kővel rokonítható.

Molnár Zsolt magas esztétikai minőséget hordozó fametszetsorozata, a *Feldolgozás alatt*, az állatok lemé-

Bíró Botond: *Maradék* • 6db 50×65 cm-es litográfia

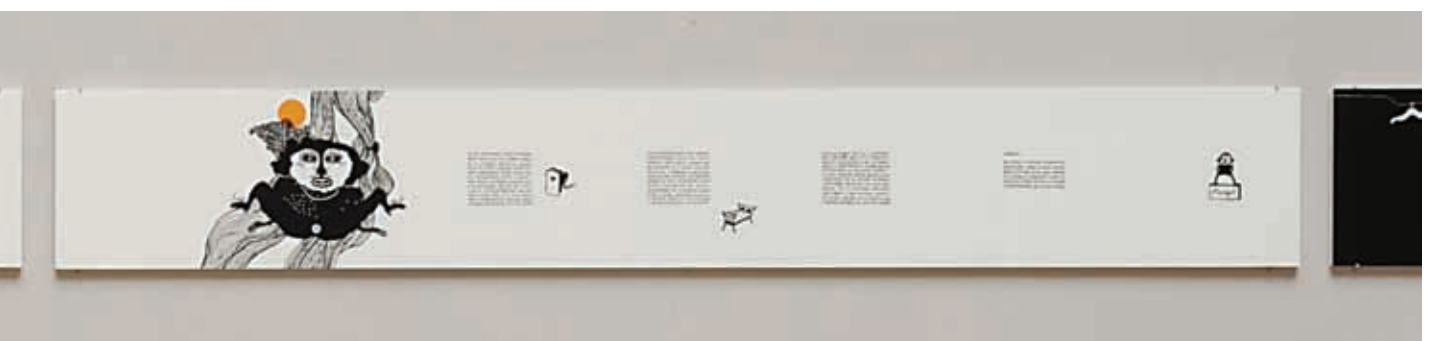
szárlását, az agresszív halált mutatja be. Elgondolásának középpontjában a fogyasztás, a tömegtermelés áll. Rámutat a vadász és a hentes, a gerendaház (erdészlak) és a csempeház (vágóhíd), a természetes és a művi környezet közötti különbségekre. Látszólag ugyanaz

Járny Katalin: *Kisállattemető* • installáció

Beron Katalin: *Tibeti mesék (részlet)* • 27db 35×35 cm-es nyomtat

Pencz Anna: Elektrobotanika • szitanyomat, 100×70 cm

ez az élet rendje, anélkül, hogy mázsás súlyokat helyezne ránk. Gyermek-kora brutális élményeit medalionokba zárja, dús keretezésben jelennek meg a rettegett, gyilkos tárgyak, a mosógép, ami megölte a gekkót, a fotel, amiben a húsvéti kacsa egy véletlen baleset következtében örök nyugalomra talált. Képalírásainak előzményei a 19. századi tréfás sírfeliratok, kisplasztikája a Mennyországrol alkotott képünket jeleníti meg. A fekete szalagokkal átkötött gyertyák a meg-

történik mindkét közegben, de a vadász szükségből öl, tiszteli a vadat és megküzd vele, érte, a hentes viszont rutincselekedeteket hajt végre, az üzemekben monoton tömegtermelés folyik.

Járay Katalin témája a szeretett lény halála, amelyben az élőkben lejátszódó lelki folyamatokat analizálja. Vegyes technikával készült *Kisállatmetője* természetesnek mutatja a pusztulást, képes elfogadtatni, hogy meghalunk, mert

nyugtató rítusok, az emlékezés kellékei.

Márfai Olga a tárgyak átalakulásával foglalkozik. Le-fotózza, előhívja, digitalizálja azokat, szitanyomatokat készít. Az állandónak gondolt dolgok megcsonkulnak, valami máshoz kapcsolódnak, újabb és újabb élményekkel, jelentésrétegekkel telítődnek, miközben a kép folyamatosan alakul, olyanná válik, mint egy titkosírás.

Pencz Anna Elektrobotanikája sem előre eltervezett folyamat végterméke, a képek itt is folyamatosan alakították önmagukat, többszörös leképezés során váltak azzá, amik. A háztartásban talált tárgyak, apróságok, befőttes gumik, kábelek, préselt növények olykor más eszközök alakját öltik magukra, máskor csak szabálytalanul kanyarognak, hangsúlyossá téve a formát, a kócos körvonalakat.

Pügmalión alakja azé a férfié, aki hisz abban, amit léte-rehoz, bízik a tudásában, a szerelemben. *Kemenes Róbert*

Kemenes Róbert: Pügmalión élettér • installáció

Barasevich Klára: Járda-verzum • színes fotó, litográfia

Burucs Szabolcs: Az Idő-Vas-foga(lom) • vas, gipsz

Koós Gábor: Torony I-III.

Pálmai Tamás: Passzív körforgás • videóinstalláció

installációja, a *Pügmalión élettér*, egyfajta iránytű, hogy racionálisan és emocionálisan jobban tájékozódjunk az életben, az épített világban, a természetben, az átalakuló tárgyak között. Fekete, kör alakú sátrának belsejébe rejtett panorámaképe rákényszeríti nézőit arra, hogy megálljanak, körbenézzenek és elgondolkozzanak, merre induljanak, hogy könnyebben megtalálják a test-lélek-szellem egyensúlyát.

Barasevich Klára az úttestet litografálja, melynek során az illékony, tűnékeny dolgok megjelenítésétől eljut az anyaggal való játék eredményeihez, kiaknázza a csiszolás révén létrejövő anyaghiba szépségeit, érdekességeit. A járdát a tágas univerzum leképezésének tartja, a rút fogalmát esztétikai kategóriaként emeli be a művészetbe. Tudatosan komponálja képeit, a mindennapit más szférába helyezi, míg a kiállított járdalapok és litográf kövek a *Járda-verzum* nyers valóságát mutatják.

*Koós Gábor*t ösztöndíjasként az új, nagyvárosi környezet inspirálta. Először montázsnaplót készített a személyek és a helyszínek lenyomataival, rögzítette élményeit, benyomásaikat. Az épületek vizsgálata során a monumentális tornyokhoz vonzódott leginkább. Installációját, a hatalmas méretű, komoly, aprólékos gonddal létrehozott fametszeteket, nyomódúcokat nézve a szemlélő azonossá tud válni művével, majd eltűnik a képben, a metropolisz múlttal terhes jelenében, az archaikus templomtornyok, a forma egyszerűsítésével létrejövő modern felhőkarcolók között.

*Burucs Szabolcs*ot is az épített környezet szépsége nyugtázta le, a régi, rozsdás korlátok, kopott falak némán elsutogott történetei. Az *Idő-Vas-foga(lom)* formáit továbbépítő korrodált keretei próbálták kiterjeszteni a motívumokat, az

anyaghatás ennyire konkrét érzékeltetése azonban nem volt szerencsés, a kompozíciók szétesését, a látvány hatásának gyengítését eredményezte.

*Szigeti Árpád*ot az utca, a járókelők szemmel tartása izgatja, az, hogy a megfigyelés különböző formáit természetesnek vesszük. Megkereste, majd egy térképen elhelyezte az összes térfigyelő kamerát Budapest belvárosában, séta közben inkognitóban ő maga is személytelen, dokumentatív fénykép- és filmfelvételeket készített.

Szigeti Árpád: Megfigyelők megfigyelése
installáció, 6 db fénykép, térkép, poszter, videó

Szabó Ákos: Bright Madonnas (részlet) • alumaratás, 140x100 cm, 6 db

Elgondolása kiváló, de sajnos nem aknáztta ki a témában rejlő lehetőségeket.

Pálmai Tamás videóinstallációja a várakozás stációit mutatja be, a liminális állapotot, a passzív időt. Mindig várunk valamire – a várakozás időtartama olykor behatárolt, máskor ismeretlen. Pótcselekedeteket végzünk, hogy gyorsítsuk az idő múlását. Műgonddal megrajzolt, „elhasznált” sötét tere az ismeretlen, precízen elhelyezett éles fényfoltjai a változások jelölői. A hangsúlyosan megjelenő, újrhasználható italos doboz az ismétlődésre, az átalakulásra utal. Történetfolyama képregényként is olvasható, a videóinstallációhoz hangsáv is tartozik.

Szabó Ákos installációja, a *Macta est*, nem sikerült jól. Szabó a művészi munka, az ima és az áldozati szertartás között szeretett volna párhuzamot vonni, kihangsúlyozva a művész közvetítő szerepét, megjelenítve az alkotó hitét és félelmeit.

Hihetetlen technikai tudással rendelkezik, az akvarelltechnikat

Szabó Kristóf: In illo tempore • egyedi rajz, sátor

tökéletesre fejlesztette, hatalmas fakeresztje, olajos hordóra fektetett rajztáblája és festőkészlete, a mindennapi kereszt-halál, a pusztítás, az alkotás szimbólumainak felsorakoztatása azonban lerontotta képeinek hatását.

Szabó Kristóf installációja még konkrétabban kötődik az archaikus kultúrák világfelfogásához. Témája a körforgás: a teremtéstörténet, az ember, a hit. Az általa kialakított szent tér közepén lévő aranyozott oszlop világtegnely, összekötő kapocs ég és föld között. A sátor funkciója, hogy kizárja a külvilágot, a néző figyelme ezáltal az expresszív vonalvezetésű egyedi rajzokra koncentrálódik.

Szabó Ákos nem fél kimondani, hogy az ikonoknak nem csak szakrális értelmezése lehet. Mára megváltozott a szerepük, de a mi kultúránkban eredetileg sem volt vallási funkciójuk, nem tekinthetők használati tárgyaknak. Mindegyik grafikája és dúca egy létező Madonna-kép átirata, megtartja az alakok körvonalait és az underground, főként a tetováló kultúra motívumkincsével tölti ki a formát.

Szabó Ákos: Macta est • akvarell installáció, 190x300 cm

Gintner Csilla: Teljesség • installáció

Dér Adrienn: Role Models (részlet)

lámpaernyő, 5db 120×90 cm-es papír, színes ceruza, 5 db

Dér Adrienn ikonikus figurái a mindennapi élet szereplői, anyák, modellek, hősnök, reklámfigurák, jelenlétük befolyásolja a kislányok gondolkodásmódját, meghatározza, milyen példaképeket választanak maguknak. Az állatattribútumok szereplői jellemvonásait tükrözik. Kísérleti grafikai vérbeli „csajos munkák”, előképei a régi fényképek, a hímezett falvédők.

Gintner Csilla más módon vizsgálja, miből épül fel a személyiség. Társadalmi, kulturális, perszonális hatások érnek, formálnak bennünket, a transzformációban fontos szerepet játszanak a lelki folyamatok. A teljességre törekszünk, de test és lélek sokszor kerül konfliktusba egymással, a lelki történések kivetülnek testi mivoltunkra, személyiségünk széttöredezik. A gézre nyomott grafikák a töredezettséget mutatják, részrajzok. A finom kézimunka és a ritka szövésű anyag fátyolhatást eredményez, ami a törekenységet, sebezhetőséget jelzi. Az installáció markáns részlete egy asztal, üveglapja női korpuszt takar, felette diszkrét karcnyomok láthatók, mintha víz alatt lenne. Bár átalakulása alig észrevehető, az eredmény látványos. Az útkeresők, ha igazán akarják, megtalálják az egységet, a teljességhez vezető utat. ■

VASS NORBERT

Az interen is túl

MKE – Intermédia diploma

■ Barcsay Terem, 2012. VI. 19–21.

Emlékek és emlékművek, lakhelyek és költözések, alakulás és átalakíthatóság, ábránd és illúziótlanság. Szavak és képek, hangok alig. A Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay Termében egy halk, őszinte évfolyam mutatkozott be. Az Intermédia tanszék végzősei javarészt az elmúlt öt évben megélt örömeiket, csalódásait, képzéssel kapcsolatos várakozásait, illetve kritikájukat fogalmazták diplomamunkájukba.

Mi történik vajon nap közben egy pesti bérház folyosóján? Neszek, zajok hallatszanak ugyan, de – gondolhatnánk – jószerivel több sem ennél. *Tillmann Adél Hanna Az üvegről visszapattanó gondolatok* című videója arról szól, mennyi egyéb rejlik az áldott nem-történeben, bódult bambaságban. A film afféle homeopátiás öntisztítás. A lakásból, ablakon keresztül fényképezett, itt-ott kissé torz – annyira csak, amennyire az ablaküveg torzít –, ám

összességében nyugodt képeken egykedvű, idős asszony tüsténkedik. Előbb a párkányokat, aztán a kerengő rácsait tisztogatja. Őt látjuk, viszont a leskelődő narrátor gondolatait halljuk. A szépirodalmi igényességgel megfogalmazott szöveg a szembenézés stációját veszi sorra. A (rá)ébredést, aztán az indulás és a kudarcok utáni talpraállás nehézségeit. A textus néhol keserű (ön)íroniával, másutt bájosan kérdezve, biztatva, vagy számonkérően szól. A gondolataiba feledkezett – úgy képzelem: maga elé révedő, a gangot bámuló – beszélő, valamint a szemközti lakás monomániás tisztogatója között balladisztikus, telepatikusnak tetsző, néma párbeszéd kezdődik. E dialógust kép és hang finom montázsa is kifejezi. A serénykedőnek és az ábrándozónak is az ablaknál, az ablakkal van dolga ugyan is. Kint és bent problémájával birkóznak. Egyikük kint (a folyosón), a másik bent (az ablak mögött). A fizikai és a

Csüllög András: Kordonbicikli • vas, acél

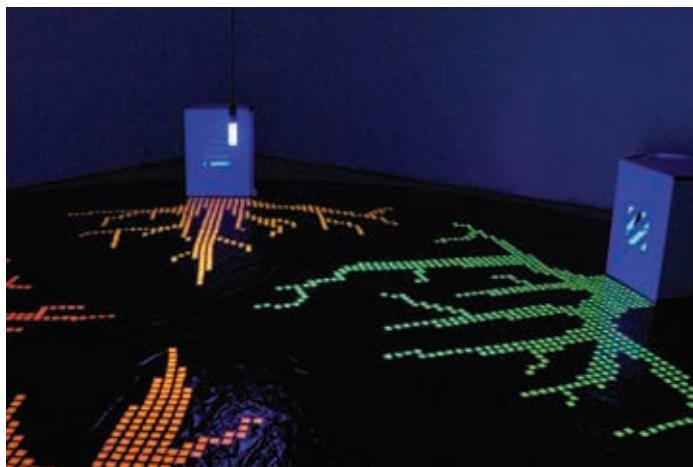
szellemi értelemben vett „tisztán- látást” metaforikus vi-

szonyba kapcsolja a videó. Hasonlítottá és hasonlóvá teszi. Az ablakhoz közel leszúrt kamera mozdulatlan, csendes tanúja csak a meditatív gondolatátvitelnek.

Csüllög András humoros, egy-egy gegre épülő, kommentár nélküli videóin ugyancsak néma társ, az archiválás kelléke csupán a felvevő. Csüllögöt elsősorban az áthelyezés gesztusa, a köztér s általuk a magántörténelmek újrafogalmazásának lehetősége foglalkoztatja. Az átírás, mely egyszersemind újrakezdést, új origót ígér. Épp ezért cipeli tán a Duna felé a 0 kilométerkövet, ezért rakja odébb az Ötvenhatosok terén álló emlékmű egyik hasábját, vagy ezért viszi magával a tallini Russalka-emlékmű keresztjét. Csüllög filmjei az épített környezethez, az utcához kötődnek. *Kordonbicikli* című munkáját szintúgy áthatja a videókra is jellemző tér(de)formáló szándék. Igazán groteszk ötlet éppen a kordont – amihez amúgy az átjárhatatlanság fogalma tapad – járművé alakítani,

önjáróvá változtatni a blokádok kellékét. Groteszk, de működő. A *Kordonbicikli* a kiállítótér hangsúlyos eleme, igazi terepe azonban az utca. Könnyen lehet, hogy a közlekedésre is alkalmas objekt már a tárlatra szállítás során számos megmosolyogtató félreértést idézett elő. Érdekes és érdemes volna ezeket is dokumentálni.

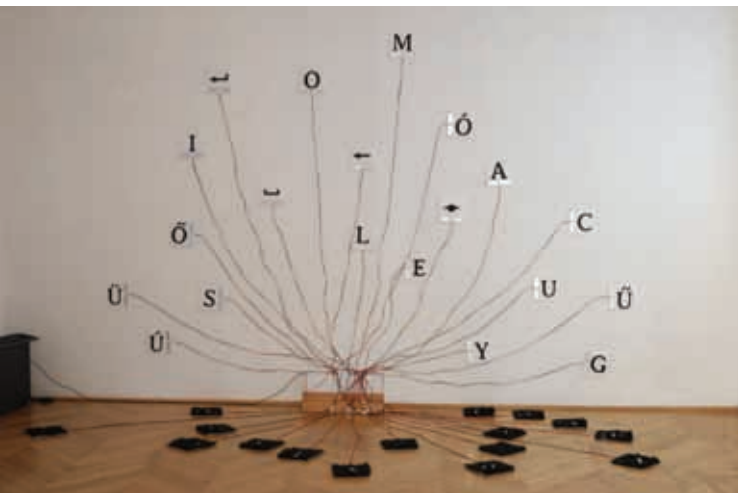
Bada Emőke Majohunbo Itt, ott, emitt, amott című alkotása szortíroz, archiválást szimulál, rekonstrukciót kísérel meg. Az identitás-installáció sarokpontjait dobozok alkotják. Mindegyikben lila neonfény pislákol. Azt a négy várost jelölhetik, ahol az alkotó az utóbbi öt év során lakott. A dobozokat ősi mintákra emlékeztető, apró postitekből kirakott, gyökérzetre is hasonlító szabálytalan csápok veszik körül. Az adott helyszínhez kapcsolódó emlékeket jelentik talán, sajátos összegzését, kvázi emlékművét adva így az elmúlt évek utazásainak. Az installációról eszünkbe juthat egy sötétkamra is, így akár az élmények újraélésének, újbóli előhívásának, netán a gyökerek keresésének mágikus terepét, szentélyét is megjelenítheti a monumentum.

Bada Emőke Majohunbo: Itt, ott, emitt, amott • térinstalláció

Szentpétery Annamária: Könyv • vegyes technika

Bessenyei Katalin: Gutenberg tornaterme • installáció

Szentpétery Annamária Könyv című munkája szintűgy emlékmű, noha nem képekből, relikviákból, hanem szavakból épített, szavakba öntött. Szentpétery egy szuggesztív, személyes hangú, lüktető szövegű füzetbe – *Az interen is túl* a címe – írta össze elmúlt öt esztendejének tapasztalatait. Pofonok, tervek, szerelmek, sírások, kacajok, csatlódások kergetőznek a könyvecske lapjain. A naplószerű alkotás használati utasításként, visszatekintésként is működik, leginkább azonban a vallomás műfajához esik közel. Kiegészítésként, bővítményként videóinstalláció is tartozik hozzá. Csendesen csordogáló, békés folyó vetül a falra, alatta keskeny sávban – mint televíziók hírcsíkjai – a füzetből kiragadott mondatok, idézet-törédek bukkannak elő, felülről pedig egy asztal és egy szék merül a projektor vizébe. Mind a szöveg, mind pedig a vetítés az önvizsgálatot követő letisztulást, megnyugvást, a hullámok elcsendesedését sejteti. Ösztönző, lélekmentő munkát, őszinte számvetést és a megélt elengedését sugallják.

Ugyanezen terem tulsó felén *Bessenyei Katalin* játékos cyberpunk tréningoszobája került kiállításra. A *Gutenberg tornaterme* című installáció designelemmé domesztikálja a digitális környezetet, a számítógép használatát pedig testmozgással kombinálja. Akár egy csintalan szerverszoba, a falon és a földön egy billentyűzet karakterei szóródtak szét, tenyérynyi nyomógombokban végződő kábelek nőnek be a rendelkezésre álló teret. Az óriásklaviatúra egy projektorral is összeköttetésben áll, amely egy-egy használati tárgy, ruhadarab képét vetíti a falra. A Gutenberg Gyembe betérő, videókonferenciákon megfáradt virtuális harcosoknak nincs is dolguk egyéb, mint kibetűzni a megjelenített szavakat, hogy meghúzódtott ujjpercek a jól végzett munka után érintőképernyőkön regenerálódjanak.

Ruszty László A művészeti akadémia mértékegysége című munkáját egy performansz keretében maga az alkotó alakította át fehér kockából DIY-szellemű, 21. századi, IKEA-barkács intermédiás munkaállomássá. A szikével szétvá-

Ruszty László: A művészeti akadémia mértékegysége • installáció

gott monolitikus térelemből rajztáblával, művészeti folyóiratokkal, székkal, paddal, modellel felszerelt otthonos fészek készült. A kompakt kapszula és a belőle kibomló, rozzant albérleti szobára emlékeztető stilizált műteremlakás egymásba alakíthatósága – meglátásom szerint – a jobb híján mainstreamnek nevezhető, intézményi struktúrába ágyazódó, illetve a kívülről jövő, gerilla szellemiségű alkotók életvitele közti átjárhatóságot modellezi.

Ruszty épített és rombolt is egyszerre. A *Mózes Réka* által konstruált szerkezet feladata azonban deklaráltan a dekonstrukció, illetve a dekonstrukció általi játékos leleplezés. Mózes *Pixelszínház* című munkája sajátos sztereoszkóp, amelynek egyik kukucskálójában egy kamera valós idejű, pixelesre butított képe fut, a másik nyílás pedig szemünk perspektíváját kínálja. Bár mindkét nézőkében ugyanaz a térrész látszik, a minőségi különbség okán agyunk mégsem tudja összeállítani azokat egy képpé. Zavarba jönnek a receptorok. A *Pixelszínház* így a látványt csalja lépre, a nagy illúziót szereli szét, kérdőjellel illeti továbbá korunk rajongását a perfekcionizmusért.

A tárlat bátran és nyíltan vet számot a képzés ideje alatt felmerülő magánéleti sebekkel, szakmai pofonokkal. A hallgatók technikai, illetve az egyetemi évek során elsajátított mesterségbeli tudásáról viszont csak igen gyéren szól. ■

Mózes Réka: Pixelszínház • papírdoboz, kistévé, kamera

Képpalkotás

MOME – Fotográfia diploma

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, 2012. VI. 20–23.

Móro Máté: Emberi méltóság • a fotósorozat egy darabja

Mátyássy Jónás: Darányi Piro ékszerei • a fotósorozat egy darabja

„A fotó képzés programja átfogja a fotográfia megjelenési felületeit, a dokumentarizmustól az alkalmazott területeken át az experimentális kifejezési lehetőségekig, elősegíti a fotó sajátos formanyelvének megértését és elsajátítását. Olyan szakembereket képzünk, akik képesek képi üzenetek, narratívák megfogalmazására, figyelembe véve a fotóhoz kapcsolódó különböző értelmezések filozófiai, szociológiai, művészeti aspektusait. Interdiszciplináris tudásuk lehetővé teszi számukra, hogy az integrált vizuális csatornákon keresztül és a modern képpalkotási módszerek megismerésén át munkájukkal hatékony szerepet töltsenek be a vizuális kultúra társadalmi kiteljesítésében.” Statisztikákban, mérőszámokban, kánonokban bővelkedő világunkban, ha értékelésre kerül a sor, akkor először is meg kell adni azt a viszonyítási pontot, amihez mérni fogjuk a teljesítményt. Jelen esetben ez az egyetem (MOME) által meghatározott képzési cél, ezért idéztem ide a cikk elejére a Fotográfia BA szak hivatalos stratégiáját. (Az

Darab Zsuzsa: A kampány • a fotósorozat egy darabja

MA szint célkitűzése megszövegezésében igen, ám alapvető gondolataiban nem tér el ettől, talán a művészi szabadságra és kreativitásra helyez lényegesebb hangsúlyt.)²

A végzősök diplomamunkáin végigtekintve, ha a fent idézett normák szerint ítélkezünk, megállapíthatjuk: a képzés sikeres volt, valóban elsajátították azokat a vizuális, technikai ismereteket, amelyeket jól hasznosíthatnak majd. Akkor is megállja helyét e megállapítás, ha a diákok munkáin (BA) az alapvető klasszikus fotográfiai műfajokban igen érződik tanáraik hatása, ám mindeközben egy-egy zsánerben fel is világlik az önálló útkeresés, -találás lehetősége is. Amit mindenki megtanult, az a szenvtelenség, a sugárzóan hideg objektivitás. Még akkor is képesek ezt gyakorolni, ha a műfaj és/vagy a tematika esetleg megértő módot kívánna (pl. dokumentarista fotó, fiktív fotók). Ezzel a mélyen elsajátított

Gyurkovics Anna: Papa • 9 részes fotósorozat egy darabja, 40x60 cm

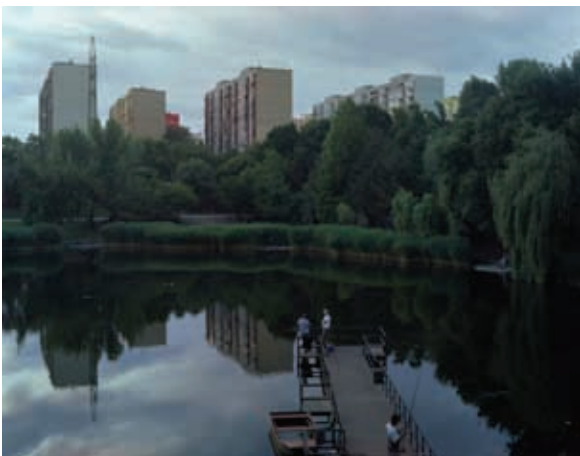

Kékesi Donát: Doll's Whisper

7 részes fotósorozat egy darabja, 80x100 cm

gesztussal váltak profivá, azaz minden fotós helyzetet kritikusán és felelősen, kívülről szemlélni tudó alkotóvá. Az alaposan megtanult technika és forma nyelv kreatív használatának kivételes pillanatai a BA-diplomázók között *Mátyássy Jónás* divatfotói (*Darányi Piro ékszeréi*), *Darab Zsuzsa* A kampány című sorozata vagy *Móror Márton* ironikus „IKEA-bútor reklámja”.

Míg a BA szak végzőseinek diplomamunkáikban több műfajban szerzett jártasságukat kellett bemutatniuk, addig az MA szakosok már egyetlen koncepcióra épített sorozatban összegezhették és prezentálhatták megszerzett tudásukat. A kilenc diplomázó között a legnépszerűbb tematika (követve a nemzetközi tendenciákat) az emlékezés-émlékezet stratégia, a felejtés és szándékos elrejtés és kibeszélés finom, ám gyakorta kegyetlen játékának felfejtése, integrálva ezt a saját identitásukat (is) konstruáló mechanizmusba. *Gyurkovics Anna* és *Kékesi Donát* saját családjuk történetére és főleg *Kékesi* a kegyetlenségig menő belső konfliktusokra koncentrált, *Klima Gábor* lakótelepbe oltott gyermekkori élményeit idézi meg. Teszik mindezt úgy, hogy a félmúlt és a jelen vizuális jeleit állandóan konfliktushelyzetbe hozzák a képeken. Az állandó ütköztetést a kutatás inspirálja, az imitált és épített jelenetek mély pszichológiai tudásról és megértésről

Klima Gábor: Elveszett paradicsom • a fotósorozat egy darabja

Hermann Ildi: Lányaink • a fotósorozat egy darabja

árulkodnak. Az alapos megfigyelés és az őszinte kibeszélés nemcsak a múlt eseményeivel esik meg a sorozatokban, hanem a jelen intimitásába is bepillantást enged: *Hermann Ildi* az anyaság vállalásának és megélésének konfliktusait oltja szürreális álomba, *Szombat Éva* szubkultúrákra fogékony, *Szabó Péter Zoltán* mikrotársadalmi csoportokat modellez képein. Ha az egyetemet interdiszciplináris (legalábbis a design tekintetében) környezetként értelmezzük, akkor *Hódi Csilla* *Praktikus Önvédelem Csillával* című projektje eredeti designötleivel és ökonomikus gondolkodásával példás és példamutató diplomamunka.

Jegyzet:

¹ <http://www.mome.hu/hu/képzések/ba-alapképzés/fotográfia-ba>

² Az MA célkitűzései elérhetők az alábbi oldalon: <http://www.mome.hu/hu/képzések/ma-mesterképzés/fotográfia-ma>

Szabó Péter Zoltán: Határsáv • a fotósorozat egy darabja

Szombat Éva: A fiók • a fotósorozat egy darabja

Hódi Csilla: PÖCS (Praktikus Önvédelem Csillával)
a fotósorozat egy darabja

Szent-Iványi Réka: Emlék perspektívák • a fotósorozat egy darabja

Oravecz Éva: Johanna (15) és Laura (15)
a Teenager c. sorozat egy darabja

POPOVICH VIKTÓRIA

Frame by frame

MOME – Animáció diploma

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, 2012. VI. 27–30.

„minden animációs mű egyfajta mozgásba hozott képzőművészet...”¹

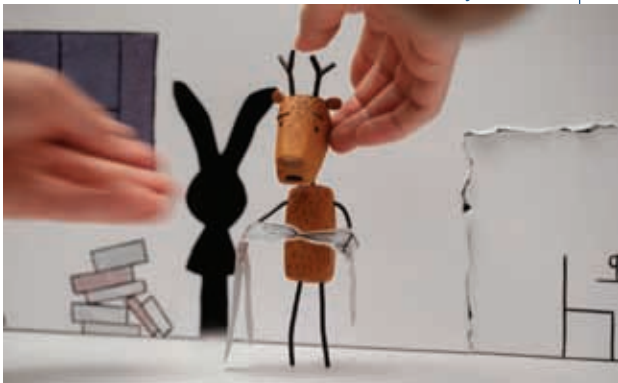
Az animációról mint önálló műfajról ritkán esik szó alapvetően képzőművészeti profilú folyóirat hasábjain. Amiért azonban a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem animáció szakon végzett hallgatóinak diplomafilmjei itt és most megállják a helyüket, az nemcsak a fent idézett, Paul Wellstől származó megállapítás. Az idei diplomázók munkái sokszínű intermedialis kapcsolódásaik révén szorosan kötődnek a festészethez, a grafikához, a videóhoz, de a képregényhez és a videójátékhoz is. Paul Wells nemzetközileg elismert tudós, animációs forgatókönyvíró, rendező szerint „az animáció

mint filmnyelv és filmművészet az élőszereplős filmnél sokkal kifinomultabb és rugalmasabb médium.”² Az animáció műfajának egyik alapvető jellegzetessége ugyanis, hogy korlátlan

Boldizsár Péter: Magic Mosquitoz – Demon Cottage Inn
animációs horror videoklip a Magic Mosquitoz zenekarnak

Vác Péter: Nyuszi és Őz |

Gelley Bálint Farkas: Otthon • animációs rövidfilm |
Bodor Ádám Tanyai lány című novellája alapján

szabadságot ad az alkotói fantáziának, a képzeletnek, a számítógépes technikák térhódításával ez a határtalanság pedig még inkább beláthatatlan.

Az alkotói individualitást maximálisan támogató tanszék változatosságát jelzi, hogy láthatunk példákat manuálisan vagy számítógéppel létrehozott képek egymásutánjával operáló grafikus animációra, de báb és gyurmafigurák manipulációján alapuló plasztikai animációra is. Vác Péter Nyuszi és Őz című munkájában rajz- és bábanimáció keveredik, aki a médiumban rejlő minőségi és jelentésbeli tartalmakat, az emberi kéz érintése általi életre keltés szépségét kitűnően használva rácsfol arra, hogy a CGI (3D animáció) megjelenésével ez a műfaj leáldozóban lenne.

Tematikát tekintve is széles a skála az animációs horror videokliptől (Boldizsár Péter: Magic Mosquitoz – Demon Cottage Inn) a kísérleti tárgyanimáción át (Pántya Beáta: Tranzit) az irodalmi adaptációig. Gelley Bálint Farkas Otthon című rövidfilmje Bodor Ádám Tanyai lány című melankolikus novellájának kitűnő feldolgozása. A költői vizualitás, a lírai képépítkezés és az oválalakból megrajzolt figurák rugalmas, olykor gro-

Horváth-Molnár Panna: Dipendenza

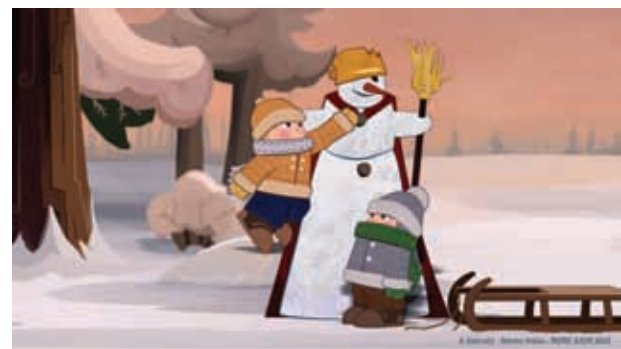
Pántya Beáta: Tranzit

teszkéség elnyújtott mozgatásával autentikusan adja vissza a novella sajátos hangulatát, példázatszerű mondanivalóját. A történetben egy férfi három öregasszonyt próbál menteni csónakjával árvíz idején, amikor megpillantják a bokáig érő vízben álló fiatal lányt. A vízszint egyre nő, az öregasszonyok egyre türelmetlenebbek, a lány pedig nem akar megmenekülni. A cselekmény feszültségét a víz ábrázolása és mozgása, valamint egy-egy apró motívum (vészsíjoló keselyű) vizuálisan is fokozza, mely kitűnő dramaturgiai érzékre vall.

Horváth-Molnár Panna szürreális balladája, a Dipendenza (függőség) két halpiaci munkás, a törekeny és önző Angéla, valamint a nagydarab és jámbor Bubu, uralkodó és alattvalója szerelméről szól. Az állóvíz-kapcsolatot egy felbukkanó idegen zavarja meg, és woyczeki drámává változtatja a történetet. A Zomborác Virág által írt forgatókönyv kitűnő alapanyagnak bizonyult, a dialógus nélküli, a szereplők rajzi karakterén és gesztusain alapuló groteszk történet a hangok és zörejek narrációjával válik teljesen átélhetővé.

Ez a fajta átélhetőség hiányzik a videójátékok világát idéző, Mirikal című animációs sorozat álelőzeteséből. Turi Balázs magára hagyja a nézőt, ami pedig a műfaji meghatározást illeti, megadhatja az (ál)konceptió kulcsát.

Bakos Barbara a hagyományos, papíron ceruzával készült, majd gépen kiszínezett rajz animációt választotta egy személyes ihletésű, általános érvényű romantikus mese megkomponálásához. A történet főszereplője egy idős hölgy, Mrs. Toupee, a tipikus nagymama, aki magányosan, emlékei

Bárdos Attila: A hókirály

Turai Balázs: Mirikal

Bera Nándor: Fák

között él, míg végül utolsó nagy utazására indul. A történet kulcsmotívuma Mrs. Toupee ősz, ég felé hullámozó haja, mely az idős hölgy gondolatainak, belső világának tükröje. A film valójában két szférában játszódik: a valóságban és Toupee házában, az álmok, emlékek világában. A figura rajzi karaktere, a film látvány- és hangulatvilága magávalragadó, a magány és az elmúlás témájához leginkább illő ábrázolásmód.

A mesék világa ihlette *Bárdos Attila* rövidfilmjét is, melyben *A hókirály* efemer uralkodásának a tavaszi nap első sugarai vetnek véget, és ezúttal a történeti és vizuális katarzis is elmarad.

Végső Ágota kézzel készült, képregényszerűen kidolgozott sketch-bookjai, melyeken nyomon követhető a *Monster Catch* címet viselő diplomamunka storyboardja és a design alakulása, vagány, energikus alkotóról árulkodik.

Ismerős budapesti helyszínek, undergrund zene és atmoszféra, graffitik, videó és 2D animáció keverésének az eredménye egy nagyon látványos és ütős rövidfilm az életterünket ellepő szörnyek hajszájáról és a városlakók érzéketlenségéről.

Lőrincz Áron Hajsza című diplomafilmjének stílljei önálló grafikai alkotásokként is értékesek. A film gerincét az üldözés-üldözöttség, az üldöző-üldözött kapcsolata és ennek felcserélhetősége képezi.

A mezőnyből több szempontból kiemelkedik *Bera Nándor Fák* című munkája, akinek a nevét már most érdemes megje-

Bakos Barbara: Mrs. Toupee

Lőrincz Áron: Hajsza

gyeznünk. Az animációs szakmához nélkülözhetetlen elszántsággal, intelligenciával és merészséggel rendelkező alkotó diplomafilmje technikailag teljesen digitális eljárással készült. A kétdimenziós karakterek szájállásait, mimikáját és gesztusait egy speciális programban a szinkron alapján animálták, a hátterek pedig saját készítésű vagy internetről származó képek. Berát a sorozatokban rejlő dramaturgiai lehetőségek izgatják, diplomamunkája ennek megfelelően egy jól megkomponált dramaturgiai ívű nyitott epizód Fáról, aki a városba költözve próbál új környezetéhez adaptálódni. A mű a gyökérlenségről, az emberi kapcsolatokról, az ember és a természet abszurd viszonyáról szól, nem kis humorral és iróniával fűszerezve.

Az MOME idei végzősei technikában az innovációt, témáikkal az újat, a korszerűt keresik – az experimentálistól a hagyományos animációig, a mesék világától a fantasztikumig, az általános érvényűtől a komikusig. A hazai animációk képzés progresszivitása, az európaihoz közeli színvonala többek között Fülöp László tanszakvezető és Domonyi Rita dramaturg munkáját dicséri. A szakmai skillek, az animációs technikák elsajátítása után ugyanis olyan önálló alkotókat nevelnek, akik képesek komplett produkciókat megvalósítani és végigvinni egy koncepciót.

Végső Ágota Petra: Monster Catch

Jegyzet:

¹Paul Wells: Genre in Animation. In: Paul Wells: *Animation: Genre and Authorship*. London – New York: Wallflower Press, 2002, 41–71

²*Metropolis* 2009/1, 12

Térvesztések

PTE – Művészeti Kar

Zsolnay Negyed, 2012. VI. 19–VII. 20.

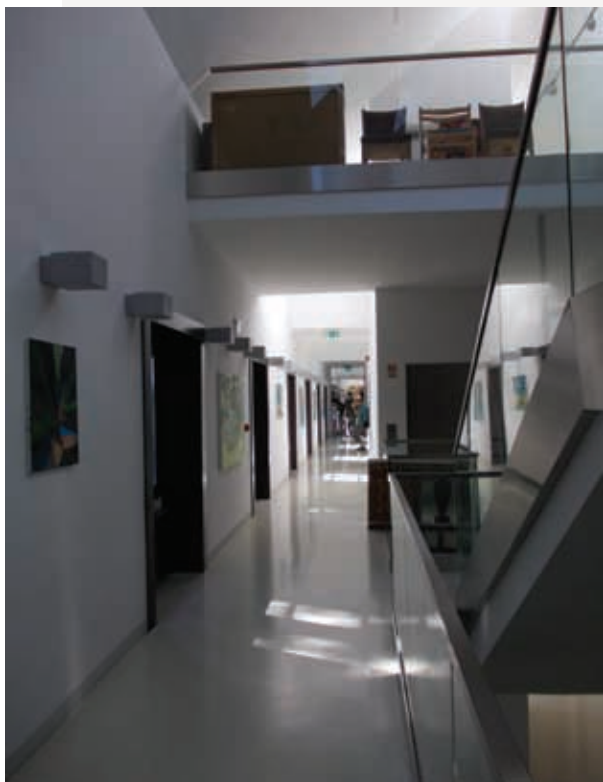
2011 ősztől új helyen kezdte meg életét a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kara. A Zsolnay Kulturális Negyed invenciózus kialakítása a lehetőségek mellett azonban problémákat is bőven rejtett magában. Egy művészeti oktatóval foglalkozó intézménynek jóval többre lenne szüksége egy esztétikus, modern épületnél. Fény és tér, alkotó és rakodó terület, az elméleti és a gyakorlati képzés igényeinek a kielégítése alapkövetelmény. A korábbi épülethez képest egy több rétegűen egymáshoz kapcsolódó együttes, de akár komplexumnak is nevezhető összetartó tömb jött létre, ahol magától értetődő módon várnánk egy a képzőművészeti képzést reprezentálni képes kiállítóteret, galériát. Ilyennel azonban nem rendelkezik a Művészeti Kar, még annak ellenére sem, hogy mellette még mindig valódi funkciójuk megtalálására váró területek sorakoznak a negyedben, bár kiállítások így is akadnak. A Zsolnay kerámiák bemutatása természetesen megoldott és kiteljesedett, rögtön legalább négy kiállítást is magában foglalva. Emellett a Pécsi Galéria is még egy új és végre méltó teret tudhat magáénak. Az ideai végzősök munkái azonban egy

folyosón végezték, hiába a belváros sok esetben szintén kihasználatlan terei. Tavaly a Nádor Galéria adott helyett ezeknek a munkáknak, a DLA-sok anyagát pedig rendszeresen a Széchenyi téren lévő Pécsi Galéria mutatja be. Ennek ellenére hivatalosan a Művészeti Kar első emeleti folyosóját a Művészeti Kar galériájának kell neveznünk.

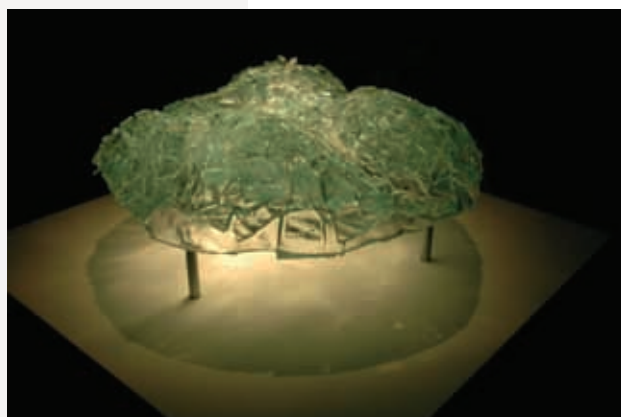
Elképzeltető persze, hogy nem a környezetnek, hanem a műalkotásoknak kellene nagyobb hatást kifejteniük. Azonban míg a Nádor Galéria meszeletlen kőfalai, betongerepdái már csupán pusztá jelenlétükkel frissebb, izgalmasabb benyomást kölcsönöznek a kiállított műtárgyaknak, az egyetem új épületének szűk folyosója, a műanyag irodajutók közelsége cseppet sem fokozza, hanem inkább degradálja a diplomamunkákat. A Zsolnay kerámiák jelenléte itt nem játszott bele a vizuális összépbe, hiába képezik az épületegyüttes fontos, visszatérő karakterét, az emeletnek ezt a részét elkerülték a mázas kerámiák. Az egyelőre még néhol lélektelen modernség bátorságért és kreativitásért kiált. Kérdés még, hogy a költözködés jelentette (látszólagos?) megújulás tudott-e, illetve tud-e újat hozni az iskola szellemébe. A probléma és vele együtt a megoldás természetesen most sem a külsőségekben és a felszínen bujkál.

Az iskola szelleméhez és múltjához mért „klasszikus” galéria mint olyan tehát nincsen, hely azonban még így is mindenkinek bőven jutott. A tavalyi húsz végzőshöz képest idén lényegesen kevesebb, nyolc fő fejezte be hivatalos tanulmányait, ebből azonban már csak hat – öt festő és egy szobrász – mutatta is be a diplomamunkáját. *Bálint Anna Világ – prizma-tájkép* című üvegszobra az egyetem könyvtárának egyik kis fakkjában kapott helyet. Ez

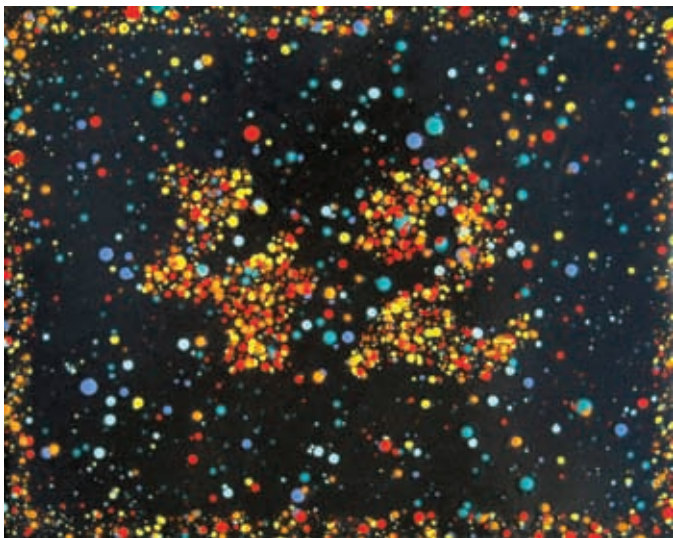
Fotó: Koszics Attila

Kiállítási enteriőr

Bálint Anna: Világprizma Tájkép • 40x10 cm üveg

Balogh László: Galaxis utca, zománcozott acéllemez • 20×25 cm

a helyszín azonban – bár kissé elszeparálja a munkát és bolyongásra ítéli a látogatót – mégis inkább előnyére válik a műtárgynak, amely igényli a burokszerű, fülledt, zárt és sötét teret. Az abból feltörő fényfolt élettelt tölti meg az érzékeny üvegszobrot és kiterjeszti annak auráját. A kis terem homálya, az installálás precizitása, a jól megtervezett világítás mindegyike képes. „Sajnos” ennyit számítanak a körülmények. A másik végzős szobrász – *Leyer Kornél* – azonban pont a körülmények, a forró nyár áldozatává vált: viaszból készített szobrai nem lehetett bemutatni. *Dobos-szobra*iban megmutatkozik, hogy már régóta az ember és a technika, a gép sajátos összefonódása foglalkoztatja. Ahogy a dobos kezét meghosszabbítja a dobverő, úgy tör általuk felszínre a belsőben zakatoló ritmus is. Ez a különös, Möbius-szalag szerű összefonódás azonban most láthatatlan marad.

Így pedig már csupán öt bemutatásra váró festő maradt. Természetesen nem mennyiségi problémáim vannak, hiszen a művészeti képzés területén lévő túlképzés általánosságban is komoly probléma. Az ország – de még inkább a piac – igényeit figyelembe véve bőségesen elégséges lenne ez a szám, Magyarország egyéb művészeti intézményeit

Fegyverneki Szilvia: Mű-tét 1.

Sztás Betti: Metamorfózis • 60×80 cm, farost, vegyes technika, 2011

még nem is számolva. Jelen esetben azonban ez a kevés ember nem tud reprezentatív képet adni az iskolában folyó munka elmúlt öt évről, és nem tud korrekt viszonyítási pontot adni a tavalyi, a belvárosban bemutatott tárlathoz képest sem. Pedig az öt kiállító nagy része – az általában megszokott egy-két darabhoz képest – az egész diplomamunkáját kiállította.

Így például *Balogh László*tól tizennégy képet láthatunk. *Balogh* a zománcozás – eddig elsősorban az iparművészetben használt – technikáját próbálta több, kevesebb sikerrel újraértelmezni, újra feleleveníteni. A kisméretű munkák egy része hol festve van, hol már zománccból készült el. Többnyire egyszerű formákat követ, néhol *Magritte*-szerű ötletekkel játszik (*Súlytalan*), néhol mintha csupán dekoratív felületeket tervezne. Az egyszerű gegnél azonban nem lép tovább. Az élet értelmét, a választ a nagy kérdésre még 42-es szám *Ishihara teszt*-szerű – a szintévesztés megállapítására használt pöttyös tábla – megfestése (*Paletta utca*),

Fotó: Koszits Attila

Kiállítási enteriőr

Fotó: Koszits Attila

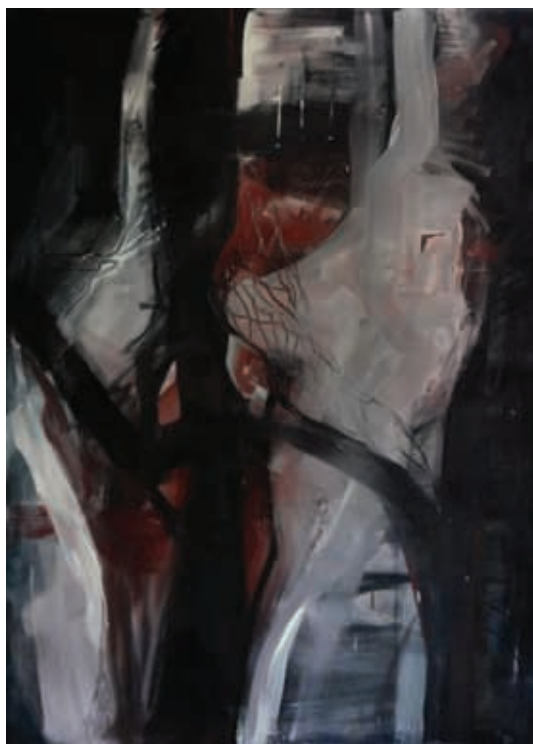

| Kanics Dorottya: A fal

zománcozása (*Galaxis utca*, *Plazma utca*) sem segíti. A kérdés jelentőségteljes volta és a világegyetem végtelensége itt szűk keretek közé szorul.

Szitás Bernadett festményei azonban új perspektívát képesek adni. A geometrikus képek rideg feszessége most a természeti közelséget sugalló színek használata miatt háttérben marad. A néhol tájképszerű térbe behatoló szikár formák igazi tájtöréseket hoznak létre. A kivitelezés precizitásának fel-felbukkanó hiánya, a vonal élettensége azonban pont ott kelt bizonytalanságot, ahol a természeti forma szabad áramlása éppen egy kemény, határozott váltást követelne. Csak úgy, mint *Szabó Bianka* *Figurális gesztusok* című, három képből álló sorozata, ahol a művész expresszív ecsetvonásokkal próbál a természet helyett most az emberi test belsejébe hatolni. A monokróm tónusú festményeket csupán a vörös árnyalatai törik meg, a helyzet így túl egyértelmű.

Fegyverneki Szilvia is az emberi testet próbálja értelmezni, *Mű-tét* címet viselő szintén három képből álló, a kiállításon egyedülként valóban figurális sorozatában. A nyers festési mód, a gesztusszerű ecsetvonások az emberi jelenlét ellenére is távolságot tartanak. A hideg kék és zöld rögtön a kórházak sajátos hangulatát hozza. A cím kettéválasztása – amely egyértelműen azonosítja az amúgy sem félreérthető cselekményt – azonban tovább tagolja a jelentést. Maga a beteg sehol nem látható, hiányában is tárgyiasítva van a szakemberek keze alatt, akik istenként emelkednek föléje. A téma sem szokásos zsánerkép,

| Szabó Bianka: Figurális gesztusok II.

szinte zavarba hoz. Mindenki számára ismerős a helyzet – ha máshonnan nem, legalább a tévéből –, de a kiválasztott nézet nekünk sem hagyja, hogy többek legyünk egy pusztá idegennél.

Hasonló kérdés merül fel *Kanics Dorottya* festményén is, melynek nyílt története is van, ami azonban nem lett feltüntetve a kép mellett, így egy nem bennfentes vagy nem helyi látogató számára pont a lényeg marad homályban, tehát a kirekesztés egy formája rögtön meg is valósul. Pécs Európa 2010-es Kulturális Fővárosaként megvalósult építkezései során kénytelen volt a külváros nem éppen felderítő szegénységével is találkozni, együtt mutatkozni vele. A helyi léptékhez viszonyítva grandiózus Kodály Központ azonban nem engedhette meg magának, hogy vele szemben a látogatók a nyomorral szembesüljenek, így a túloldalon lévő szociális bérlakások és szemetes udvar elé deszkafalat húztak. Munkájában Kanics ezt a kellemetlen, zavarba ejtő találkozást, illetve a találkozás elkerülésének az egyik lehetséges variációját mutatja be (*A fal*), a létező fal mindkét oldaláról, így aktuális társadalmi problémákra reflektál, és a maga módján részt is vesz, segíti azok feldolgozását. A festmények emléket állítanak, bár az ideiglenesnek

tervezett barikád még mindig áll. A kiállításon – hely hiányában – azonban csak a fal egyik oldaláról készített kép látható, pedig ez esetben szinte elengedhetetlen lett volna a másik nézőpont bemutatása is.

Az itt végzetek többsége, úgy tűnik, még mindig fél a valóban egyedi – mind gondolati, mind kivitelezési – megvalósításoktól, és inkább a hagyományokba és gesztusokba kapaszkodik. Az új épületben a patinás múlt nyomai és a letisztult jelen architektúrája együttélésre rendeltetett. A terek ugyan már adottak, de a benne megszülető témák és formák még bármikor szabadon alakíthatóak, az alkotás azonban kemény munka. Hiába, egyszer mindenkinek fel kell nőnie, diploma ide vagy oda. ■

Vigyázz! Kész! Rajt!

NyME – Képi ábrázolás és Kézműves szak

■ Szombathelyi Képtár, 2012. VI. 1–14.

A startvonalon mindenkinek remeg kicsit a lába, ám az igazi hajszá csak most kezdődik, s a cél bizony még nagyon messze van. *Startvonal* címmel nyílt meg az idei végzős, rajz szakos hallgatók diplomakiállítását, melynek, a hagyományokhoz híven ismét a Szombathelyi Képtár adott otthont. Már a tárlat címe is rendkívül beszédes, hiszen pozitív, a jövőbe tekintő szemléletmódot tükröz, s nem csak a cím, hanem az alkotások minősége is biztató. A legtöbben alapvetően tartották magukat a hagyományos eljárásokhoz – festészet, grafika – s ezeken belül igyekeztek megvalósítani elképzeléseiket. Mindezek mellett azért akadtak, akik sok elemből álló, látványos installációkat hoztak létre, vagy ötvözték a kettőt. Emellett gyakorta kísérleteztek a hordozók méreteinek, alakjainak megváltoztatásával, melyeknek eredményeképpen mozgalmas alkotások születtek. A feldolgozott témák viszonylag nagy egységekbe tömöríthetők, s ezeken belül is a legkedveltebb tárgykör az ember maga. Az ezzel a kérdéskörrel foglalkozó művek remekül illeszkednek egymáshoz, olyannyira, hogy akár egy külön kiállításként is megállnának a helyüket.

Az emberi faj kialakulásától kezdve a születésen át a halálig megjelenik még az emberi szervek és a szerke-

zetek párhuzama, az emberi test felépítésének, arányainak, mozgásainak vizsgálata. Ezeken kívül pedig felfedezhetjük az ember életterét, játékait megidéző műveket is. Az előzőektől eltérően, ám szintén egy markáns vonulatot képviselve, feltűnnek az alkotói szabadságot, a geometria világát feldolgozó munkák is.

Seres Katalin Beáta, ahogyan portfóliójában is kifejtette, egy különösen emberközpontú témát dolgozott fel: kislánya születését. A mű az ember fejlődésének főbb szakaszait mutatja be. A három részből álló installáció alapvetően grafikai eljárással készült, s a fény rendkívül fontos szerepet tölt be a műben; ennek segítségével válik ugyanis láthatóvá. Aztán a gyermek cseperedni kezd, s különböző játékokat gyűjt maga köré: e tárgykörhöz készített *Kovács Andrea Játékos Taneszközöket*. A puha ruhaanyagból készült torta, virág és állatfigurák remekül kapcsolódnak a kicsik színes, mesés gondolatvilágához. Emellett pedig észrevétlenül vezeti be őket a tudományok világába.

Szegedi Roland A szem a lélek tükré – A fogaskerék a gép szíve című, vegyes technikával készült munkája párhuzamot von az emberi szervezet és a gépek mechanikus működése közt. A szem az egyik legösszetettebb, legcsodálatosabb emberi szerv, melynek segítségével érzékeljük a külvilágot, s természetesen a művészeti alkotásokat is. A bennünk munkáló rendszert még a legprecízebb eljárásokkal sem biztos, hogy le tudnánk képezni, vagy legalább a közélébe érni.

Az előző alkotáshoz némiképp illeszkedik *Varjas Judit* látványos és összetett installációja, *Testképzetek – térképzetek* címmel.

Kiállítási enteriőr *Seres Katalin* művével

Fotó Garas Kálmán

Kiállítási enteriőr Szásziné Fekete Mária munkáival

A kockákból álló alkotás különböző, megfestett testrészeket ábrázol. A különös hordozónak köszönhetően a mű újrendezi testünk részeit, s játékos módon illeszt egymás mellé, alá, fölé egy szemet, egy meztelen törzset s lábfejeket.

Az ember életének örök velejárója a ritmus, a mozgás, a lüktetés. A tánc az egyik legkifejezőbb, legemberibb művészeti ág. Ebből merített *Fribék Zsófia* is, amikor megalkotta *Szinonimák* című művét, amely kimerevített mozgássorokat dolgoz fel (vegyes technika – fotó, fotómanipuláció, linómetszet). A fotó- és linóképek egy rendkívül mozgalmas faktúrává egyesülnek, s egymás kiegészítőivé, akár *szinonimáivá* válnak.

Szűcs Renáta *Haiti emlékére* egy képes könyvet alkotott, melybe síró gyermekekről és a borzalmakat átélt emberekről készített metszetek. A mulandóság, az ember kiszolgáltatottsága a természeti erőknek – ez a mű üzenete. A modern festészeti tradícióhoz illeszkedik *Fekete Flóra* *Egy épület korszakai* című alkotása, amely már csak nyomaiban őrzi egy valaha pezsgő, életteli hely szellemét. A színek halovány árnya, a székek eltűnő vonalai remekül utalnak az idő múlására.

Schmidt Zsófia szintén hagyományos grafikai eljárással (*hidegtű*) alkotta meg *A ló dinamikája* című művét. Több részre szabdalja fel egy ágaskodó ló képét, s az így kialakult kép valóban a mozgás érzetét nyújtja. Egyrészt az állat mozdulata, másrészt pedig a különálló képek révén, amelyek, mintha a mozgás különböző fázisait merevíték ki. Némiképp tehát a mű az idő múlását is magában sűríti.

Kiállítási enteriőr Kassai Orsolya művével

Könnyed, tréfás művet alkotott *Pálfay Dóra* *Arcok, vonalak, gubancok* címmel. Alapvetően a vonalak vastagsága, sűrűsége, véletlenszerűsége adja a rajzocskák érdekességét, s messziről szemlélve látványos textúrát alkotnak az egymással vetélkedő görbék.

Bősze Vivien *Képzelt valóságok, valóságos képzetek* címmel tussal és szénnel készült, szürreális grafikákat készített. A mű egyszerű, fekete-fehér színvilága és a groteszk figurák érdekes hangulatot kölcsönöznek az alkotásnak. Pandora szelencéjét idézi *Katona Judit* *Rejtély* című installációja, amely az egyik legtipikusabb emberi tulajdonságra, a kíváncsiságra játszik rá. Az ehhez kapcsolódó tárgyakat, képzeteket vonultat fel: kulcsok és lakatok – vajon melyik nyitja a zárat? –; félig áttetsző anyagok – mit rejt az ismeretlen? –; labirintuszerű építmények adják meg a mű hangulatát.

Mindezek mellett születtek még geometrikus mintakísérletek-sorozatok; állati koponyákról készült tanulmányosorozat; könyvborítóterv *Márai Sándor* *Egy polgár vallomásai* című regényéhez; fotósorozat a hét főbűnről – vagyis olyan alkotások, amelyek mindegyike rengeteg munkát, ötletet és időt igényelt a fiatal alkotóktól. S bár a tárlat végére értünk, a verseny elindult, s reméljük egyszer minden résztvevő célba ér majd... ■

Fotó Garas Kálmán

A „kurátorszak” első három évéről

Beszélgetés Dr. Szoboszlai Jánossal, az MKE Képzőművészet-elmélet Tanszékének megbízott vezetőjével

■ 2009-ben indult el a Magyar képzőművészeti Egyetemen (MKE) a Képzőművészet-elmélet alapszak, amely hároméves, nappali tagozatos BA-szintet jelent. Idén végzett az első évfolyam, és indul a mesterszak. Mi a célja ezeknek a képzéseknek?

Szoboszlai János: A szak 2009-es beindításával az MKE törvényi kötelezettségnek felelt meg, és ez alkalmat biztosított egy régóta hiányzó felsőoktatási program megvalósítására. A nemzetközi képzőművészeti intézményrendszerben több évtizede vannak jelen olyan munkakörök, amelyek nélkül nem működik ez a keret: ilyen a kurátori tevékenység, de a projekt-menedzsment, a fundraising, a public relations vagy a marketing is. Evidencia, hogy ezek nélkül nem lehet megteremteni a finansziális alapokat, de nem lehet a speciális kulturális tartalmat megfelelően kommunikálni a közönség, a média, vagy éppen egy intézményt fenntartó önkormányzat felé sem. A művészet-történet-tudományt tanulók számára a kortárs művészet projektjei nem feltétlenül tartoznak saját diszciplínájuk keretei közé, és nem tanulnak gazdasági, jogi vagy kom-

Fotó: Kékési Zoltán

munikációs, intézmény- és teamvezetési vagy éppen biztosítási vagy logisztikai ismereteket. A „kulturális menedzserek” nem ismerik mélyen a kortárs képzőművészet speciális vonatkozásait. A legújabb társadalomtudományi elméletek – a szociológiai, filozófiai, esztétikai, „poszt-szoc” vagy poszt-kolonialista diskurzusok, illetve a cultural studies, a visual culture, a gender studies stb. – pedig nincsenek egy erősen fókuszált, a kortárs képzőművészet elméleteként használható curriculumba szerkesztve. Az elmúlt évtizedben pozícióba került intézményvezetők többsége autodidaktaként sajátította el mindezeket. A kortárs képzőművészetet integrálni kell a hazai és a nemzetközi kultúrába, ehhez pedig képzett szakemberek kellene. A hároméves BA-képzés célja az, hogy a kortárs képzőművészeti alkotásoknak és azok intézményes keretének komplex ismeretét nyújtsuk. Tehát nem specialistákat (kurátorokat, menedzsereket, kiállításépítőket, kritikusokat vagy műkereskedőket) képzünk, hanem olyan szakembereket, akik rendelkeznek a komplex projektmenedzsment szemléletével, és alapszintű teoretikus appa-

rátus birtokában már képesek részt venni a kortárs művészet diskurzusában – és elkezdni speciális mesterszakokat.

■ A köznyelv csak „kurátor-képzőként” emlegeti a szakot, de aki megnézi a tananyagot, láthatja, hogy igen széleskörű képzés folyik.

Sz. J.: Az egyik első terv szerint az ELTE Művészettörténeti Intézetével közösen indult volna a nevében is kurátori ismereteket kínáló szak, de a felsőoktatásra vonatkozó szabályok és a kapacitáshiány miatt ez nem

Seminárium Gunnart Richterrel a DOCUMENTA (13) Ideal State című programja keretében • Kunsthochschule Kassel, 2012

Fotó: Szoboszlai János

valósult meg. A három éven végigvonul a Kurátori ismeretek nevű elméleti tantárgy és az ezzel programszerűen összehangolt kiállításrendezési gyakorlat, amelyekben a hallgatók a tudományos kutatás alapjaival, a kurátori tevékenység modelljeivel ismerkednek meg, valamint fiktív kiállítási koncepciókat, valódi kiállításokat és diplomaprojektet valósítanak meg. Itt Harald Szeemanntól Carolyn Christov-Bakargievig, az avantgárd kiállításdesignertől a white cube-ig, a múzeumi kiállítástól a multimédia-show-ig, a budapesti múzeumi negyed tervétől a berlini múzeumi masterplanig sok mindenről van szó. Ezt a modult Lázár Eszter, Mélyi József és jómagam vezetjük.

A kiválóan szerkesztett és a legfrissebb teóriákat is bemutató művészetelméleti kurzusok valósítják meg a teoretikus apparátus kortárs képzőművészetre való összpontosítását: az Esztétika és Művészetelmélet tantárgyat Varga Tünde, Kékesi Zoltán és Mélyi József oktatja. A Műalkotások elemzését és a kritikáírást Mélyi Józsefnél tanulják a hallgatók, s része a képzésnek a tudományos szakszöveg-olvasás és -írás is. Természetesen alapvető a művészettörténet, amelyet az MKE Művészettörténeti Tanszéke biztosít. Óraadóink szerepe nagyon fontos: a Társadalom- és kultúrtörténeti ismereteket Beke Lászlótól hallgatják, a Jogi ismereteket Sztankó Carmentől, a Művészetpszichológiát Wessely Annától, a Művészetpszichológiát Ragó Anettől.

Meghívott előadóink voltak többek között Döme Gábor, Eröss Nikolett, Hegyi Dóra, Kürti Emese, Molnár Edit, Nagy Edina, Páldi Livia, Petrányi Zsolt, Sasvári Edit, Somogyi Hajnalka. Műgyűjtőként Somlói Zsolt, gyűjtemények monográfiusaként Ébli Gábor, intézményvezetőként

Szabó György, pályázatíróként Zongor Attila és sokan mások voltak oktatóink. Az egyik első, a tanszékekhez kötődő publikáció az ELTÉ-vel közösen valósult meg. Ez egy jelentős kortárs művészetelméleti szöveggyűjtemény kiadását jelenti, amelyet egy TÁMOP-pályázat keretében finanszíroztunk (<http://www.mke.hu/adat/szovegyujtemeny.pdf>). Lényeges, hogy a hallgatók megismerjék az alapvető képzőművészeti technikákat, így igyekszünk lehetőséget biztosítani ezek kipróbálására.

■ *Úgy tudom, más tanszékekkel is kooperáltok, melyek ezek és*

hogyan történik az együttműködés a gyakorlatban?

Sz. J.: Hallgatóink együtt szocializálódnak a művészhallgatókkal, akiket mint olyan értelmiségieket kell látniuk, akik a művészet speciális eszközrendszerével dolgoznak, s lényegében folyamatosan új művészetfogalmakat és kontextusokat teremtenek. F fiatal tanszék vagyunk, most alakul ki a rutin és a protokoll az együttműködésekkel kapcsolatban. Beindult több tanszékkal a Képzőművészeti technikák című alapozó tantárgy, megvalósult egy-egy kiállítás a Festő és a Grafika Tanszék hallgatóival közösen (a Kamera és a Crossmédia), szeptembertől pedig a másodévesek a szobrászokkal fognak dolgozni.

Több kiemelkedően jelentős kortárs művészetelméleti előadás és workshop érhető el Budapesten, s amennyire lehetséges, igyekszünk ezeket integrálni a programunkba. A szentendrei MűvészetMalom felkérésére 2012 őszén a tanszék hallgatóinak munkájaként egy válogatás-kiállításon mutatjuk be az MKE művészhallgatóinak munkáit. Tavaly már a mi tanszékünk is részt vett az MKE hallgatói és oktatói mobilítási ERASMUS programjában. Külföldi teoretikusok, kurátorok is ellátogatnak hozzánk, így például José Fernandes Dias (Universidade de Lisboa, Conselho Curatorial) és Dorothee Richter (www.curatingdegreezero.org) volt a vendégünk. A Patterns-pályázat keretein belül Hock Bea tartott egy szemináriumot, ősztl pedig ugyanilyen rendszerben Nagy Edina kurzusa a volt szocialista országok kultúrájának és művészetének továbbélésére fókuszál, mert számunkra igen fontos a geopolitikai szituáció, amelyben élünk.

■ *A diákok részéről milyen visszajelzések érkeztek?*

Sz. J.: A hallgatók szerencsére nagyon motiváltak és aktívak – közel nyolcszoros túljelentkezés alapján ez

természetes! Egyes kurzusok bevezetését (pl. a Kortárs művek értelmezését) ők kérték. Az a célunk, hogy gondolkodjanak, pontosabban kritikusan gondolkodjanak művészetről, intézményekről, oktatásról, politikáról, kultúrpolitikáról. Kifejezetten ilyen témájú, önálló álláspont kialakítását célzó feladatokat is kapnak. Többen jelentkeztek MA-kurzusokra, van, aki külföldre megy mesterszakra. Az állásokról talán ősszel lesz információk.

■ *Legutóbb a Laborban Tervezetlen utak címmel láthatunk kiállítást s szerveztek beszélgetést az alternatív városáták szervezőivel.*

Sz. J.: Ez egy diplomaprojekt volt, Lázár Eszter vezetésével. Hasonló volt a *Várkonyi 100-projekt* a Vígszínházban és a Színház- és Filmművészeti Egyetemen Mélyi József irányításával, vagy a *Szelep* című film, amelyet az én hallgatóim mutattak be a Toldi Moziban mint kurátori projektet.

■ *Ősztől elindul az MA-képzés is ezen a szakon.*

Sz. J.: Ez viszont már valóban kurátorszak! Neve *Kortárs művészetelméleti és kurátori ismeretek*, amely „okleveles kortárs művészeti szakiró és kurátor” képesítést ad – évente 4-5 főnek. Az első felvételin túl is vagyunk, főleg művészettörténészek, esztéták és képzőművészet-elméleten végzettek

jelentkeztek. Ez a szak a BA-hoz képest jóval elmélyültebb és specializáltabb. A teoretikus modul mellett itt is van gyakorlati: diplomamunkaként egy komoly projekt megvalósítását várjuk el a hallgatóktól. Olyat, amely választ ad arra a kérdésre, hogy melyek lehetnek a kurátori munka adekvát formái a kortárs művészet, ezen belül a hazai kulturális kontextuson belül. Tehát az MA diplomaprojekt hely- és időspecifikus javaslatot tesz e tevékenység koncepciójára.

■ *Szerinted hosszabb távon ez a képzés mennyiben tudja megváltoztatni a hazai művészeti életet?*

Sz. J.: A képzést egymásra épülő BA-MA-PhD modellben, valamint az idegen nyelvű MA és PhD beindításában látom értelmesnek. E rendszer rutinszerű, hosszú távú működése esetén egyrészt hatékonyabb menedzsmentet kaphatnak kiállítási, műkereskedelmi vagy a kortárs művészettel kapcsolatos kommunikációs projektek, másrészt önálló és magas színvonalú kutatómunka és publikációs hullám indulhat el, harmadrészt hazai művészeink úgy itthon, mint a nemzetközi terepen nagyobb eséllyel jelenhetnek meg és nyerhetnek el jelentősebb pozíciókat. Valamint létrejöhetne végre egy életképes képzőművészeti lobbis a kultúrpolitika küzdőterében. ■

Fotó: Nagy Edina

Workshop az MKE Tihanyi Művésztelepén • 2012

Ne dönts, ha nem muszáj!

Bodóczy István kiállítása és könyvbemutatója

Budapest Galéria Kiállítóháza, 2012. VI. 7–VII. 29.

Bodóczy Istvánnak korábban a K.A.S. Galériában rendezett *Rejtett szimmetria* című kiállításán olvastam a címbeli mondatot az egyik papírsárkány-művén. Elgondolkoztam a szöveg jelentésén, s a tanítás gyakorlatának paradox kérdéseit fedeztem fel magam számára e szavakban. Például hogy a tudás interpretálása közben hozott mennyi tanári direktíva mennyire befolyásolt, döntött el sorsokat jó, vagy akár rossz értelemben. Illetve az ennek ellentételezéseként ismert szituáció: az ismeretszerzés atmoszférájában az élő kreatív közösség inspirációja-e az, melyben a diák maga hozza meg a lényeges döntéseket? A pedagógiai módszerek evaluatív rendszerében ez utóbbi ma már nem kérdés, hiszen köztudott, hogy informális helyzetekben a legtöbb ember így tanulja és érti meg a dolgokat leginkább. E gondolkodásmódot, immár iskolai keretek között, én Bodóczy Istvánnál tapasztaltam meg először, aki a 70-es évek óta a magyar művészetoktatás egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb szegletköve. Hozzá mérünk és igazítunk a művészetpedagógiában mindannyian. Ezért is fontos és rég várt esemény volt a Budapest Galériában megrendezett, az ő pedagógiai élet-

művét bemutató kiállítás, melyhez egy villámelőadásokkal színesített könyvbemutató is társult.

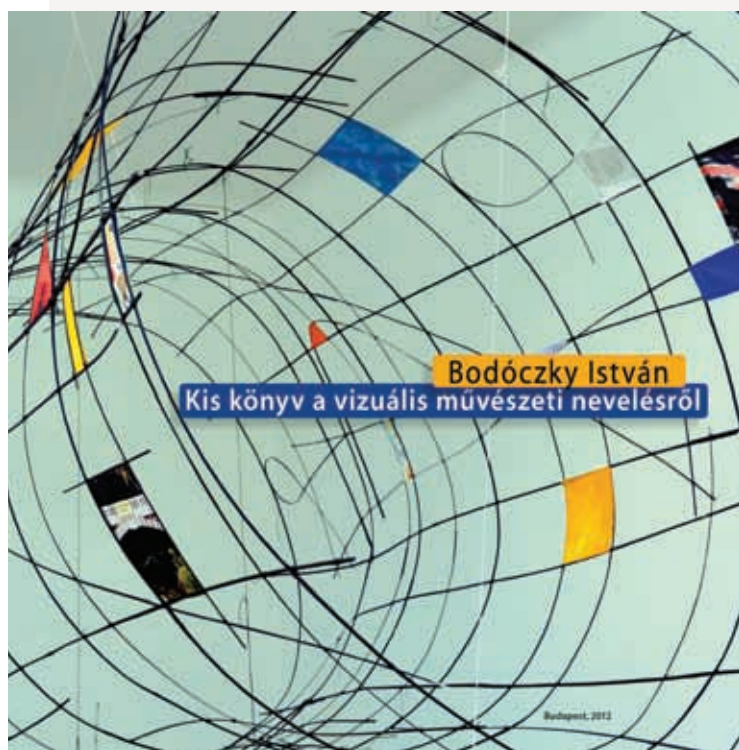
A *Do it – Csináld* kiállítás cím mindazoknak a volt és jelenlegi tanítványoknak szóló ajánlás is egyben, akik ezen interaktív, öngerjesztő tanítás-tanulás folyamatba valaha, valamilyen formában bekapcsolódtak. De az ajánlás nem csak az övék, hanem mindenkié, akik az alkotás életelv mivoltával a beuysi szociális plasztika demokratikus önépítő, én- és közösségformáló erejével egyetértenek, azt értik, megtapasztalták, s e végett fontosnak vallják. A Bodóczy által teremtett mű- és szöveggörnyezetben a tanítás fogalma nyer új értelmet, már csak azzal a sokunk által pimaszul ismételtetett tézissel is, hogy a tanítás bizony alkotás, ráadásul a legjavából való. Tekintélyoldó, szerepegalizáló aktus. Önmaga reciproka.

A 19. század elején Joseph Jacotot botrányos dolgokat állított a tanításról, minthogy az egyik tudatlan megtaníthat a másikat olyasvalamit, amit maga sem tud, ezzel kimondva a különböző intelligenciák egyenlőségét, a szellemi felszabadítást szembeállítva a népneveléssel.

A tanítás önfelszámoló közvetítés, melyben jelen van

annak a pedagógiai viszonyoknak is a logikája, ahol a tanár feladata, hogy felszámolja a távolságot a „saját tudása és a tudatlanok tudása” között. A tanár a hagyományos metódusban sajnálatos módon csak úgy csökkentheti a távolságot, hogy folytonosan újra is termeli. Hogy a tudatlanság helyébe tudást plántálhasson, mindig egy lépéssel a diák előtt kell járnia, mindig egy újabb nem-tudást állítva kettejük közé. Az ok egyszerű. „A pedagógiai logika szerint a tudatlan nem pusztán azt nem tudja még, amit a tanár tud, de azt sem, hogy mit nem tud, ahogy azt sem, hogy hogyan tudhatná meg [...] azonban a tudatlan egy sor dolgot tud, amiket magától tanult, azaz, hogy a környező világot nézte és hallgatta, tanulta megfigyeléssel és ismételtetéssel, tévedéseken és a hibák kijavításán keresztül. A tanár számára ez a tudatlan tudás.”²

E folyamat görcse csak a felszabadítás gyakorlatával oldható fel, melyben a hipotéziseket felállító tudás birtokosa és a jeleket betűzge-

Kiállítási enteriőr • Budapest Galéria Kiállítóháza, 2012

tő tudatlan egyazon intelligenciája elismerésének elve működik, vagyis a jelek más jelekké történő lefordításának gyakorlata. Kulcsszó a fordítás képességében van. Jacques Rancière *A felszabadult néző* című művében így ír erről: „A felszabadítás akkor kezdődik, amikor megkérdőjelezzük a szemlélés és a cselekvés közötti elmentés viszonyt, mikor megértjük, hogy az evidenciák, melyek a kimondás, a látás és a tevés viszonyait a fenti módon strukturálják, maguk is részei az uralom és az alávetettség struktúrájának”³

Joseph Beuys elve is hasonló az oktatás folyamatáról, amikor arról vall, hogy „az iskolázásnak nem szabad tekintélyelvűnek lennie, hanem rezgésszerűen kellene végbemennie az emberek között, ami egyetemes tanár-diák viszonyt kíván. Olyan egyetemesnek kell lennie, hogy azt mondhassuk: maga a nyelv a tanár. Vagyis abban a pillanatban, amikor beszélek, én vagyok a tanár, amikor pedig figyelek, diák vagyok”⁴. A felszabadítás elve az ok és az okozat szétválasztásában rejlik, „ez a tudatlan tanár paradoxonjának értelme” – diákja azt tanulja meg tőle, amit ő maga nem tud, tehát nem a tanár tudását tanulja meg. A döntés tehát nem a tanár kezében van. Vagy legalábbis nem a hagyományos értelemben.

Bodóczkynak a művészeti nevelésről kiadott legújabb könyve – *Kis könyv a vizuális nevelésről* – egy átfogó, oeuvre-szerű képet rajzol az oktatás általa képviselt folyamatáról a 70-es évek közepétől napjainkig. A könyvben

megtalálható szövegek és a hozzájuk szervesen kapcsolódó diákmunkák és feladatleírások olyan egységet alkotnak, mely jelzi: Bodóczky nem véletlenül vált iskolateremtővé, módszertani alapvetéssé a vizuális pedagógiával foglalkozók számára. Akár elméleti útmutatásokkal kiegészített tanári kézikönyvként is értelmezhetjük a kiadványt, melynek legfontosabb erénye is e funkciójában rejtőzhet, hiszen a praktizáló rajztanárok (vizuális nevelők) számára egész rendszert kínál fel, mely szabadon alakítható, variálható, s ami nem elhanyagolható a pedagógiában, hogy elsősorban a tapasztalatból építkezik. A Bodóczky-életmű egyik üzenete talán az aktív tolmácsszerep elsajátításának folyamata és lehetősége tanárnak, diáknak egyaránt. Olyan szabadon gondolkodó kreatív elméké, „akik kidolgozzák a maguk fordítását, hogy magukévá tegyék a történetet, és a saját történetüket hozzák létre belőle. Egy felszabadult közösség a történetmondók és fordítók közössége.”⁵

Jegyzet:

¹Bodóczky az ezzel párhuzamosan futó *Do it* kiállításának bevezető szövege szerint e kijelentésen a tanár- és a művészszerp közötti döntés „lebegtetését” érti.

²Jacques Rancière: *A felszabadult néző*, Műcsarnok, Budapest, 2011, 11

³Jacques Rancière: i.m. 14

⁴Harlan, Rappmann, Schata: *Szociális plasztika, anyagok Joseph Beuyshoz*. Balassi Kiadó, 2003, Budapest, 39

⁵Jacques Rancière: i.m. 20

Egy vidám karneváli karakter

Beszélgetés Győrffy Lászlóval retrospektív kiállítása kapcsán

■ Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2012. VIII. 26-ig

■ *Egy retrospektív kiállítás bemutatja az életmű jelentősebb darabjait, állomásait és ciklusait a korai munkáktól a legújabb munkáig. A te székesfehérvári kiállításod azonban egy nagyon rendhagyó retrospektív kiállítás abban az értelemben, hogy kerüli az időrendiséget. Az életművet nem lineárisan dolgozza fel, hanem a szemléletmódot helyezi a középpontba. Hogyan jutottatok Izinger Katalin kurátorral erre a rendezési elvre?*

Győrffy László: Amikor tavaly jött a felkérés, éppen 10 éve végeztem az egyetemen és arra gondoltam, mennyire szimptomatikus, hogy úgy tekintünk a diplomára, mint amivel „kész” művészek lépnek a porondra, akik próbálnak valami emblematikus felmutatni. Ez igen megtévesztő, és időközben egyre gyanakvóbbá is váltam a rögtön felismerhető kézjeggyel szemben; ez olyan, mintha a művész csak az elvárásoknak akarna megfelelni és megszűnne gondolkodni többé, számomra működőképesebb egyfajta multipersonális attitűd. Tulajdonképpen semmi nem indokolta, hogy 35-36 évesen visszatekintsek, ezért egy olyan kiállításban gondolkodtam, amely kifordítja a retrospektivitás fogalmát is. Így kitoltam időben ezt a 10 éves pályát, azáltal, hogy beválogattam a gyerekkori rajzaimat, még ha azok nem is tekinthetőek műalkotásnak, kiállítva azonban megváltoztatják, megtörik a kanonizációs gyakorlatot. Szerettem volna, hogy legyenek meglepetések, régi művek új kontextusban, vagy olyan régi munkák, amelyek igazolják a legújabbakat.

■ *A kiállítás címe Az ördög a DNS-ben. Mi az etimológiája ennek a címnek?*

Gy. L.: „Az ördög a részletekben rejlik” mondás volt a kiindulópontja, amelyet összekapcsoltam az eredendő Rossz materialista értelmezésével. Másrészt számos munkám olyan, mint egy csapda: az egyik falon 66 bekeretezett rajzot installáltam organikus módon – először a Stúdió Galériában éltem ezzel a módszerrel –, hogy megszüntessem a linearitást és a kronologikus rendezőelvet. Ennek a bármilyen irányban variálható, mellérendelő, rizomatikus alakzatnak az a jellemzője, hogy ha messziről nézed, akkor egy dekoratív egységet mutat, de amikor közelebb lépsz hozzá, fokozatosan előbújnak a felkavaró részletek: a miniatűr motívumok, ahol az ördög lakozik... A kiállítás maga szerintem egy jó hangulatú, könnyed, nyári tárlat.

Győrffy László:

Az elátkozott rész (WTF)
2012, olaj, vászon, 190x190 cm

■ *A kiállítást külön egységekre bontják a különböző színűre festett falfelületek. Mi volt a célod ezzel?*

Gy. L.: Fontosabbnak tartottam a kiállítás egészét, mint az adott műveket. Már elég korán megvolt a koncepció, hogy átferessem a falakat, így találtam ki a laboratóriumi környezetre is utaló kórház- vagy iskolazöld színt a két hosszú falra. A középső térre egy kicsit szalonosabb középszürkét, a gyerekkori képek alá pedig rózsaszínek tűnő, hússzínű árnyalatot – ami majdnem komplementer a világoszölddel – választottam. A fekete falat *A hét főbűn* ciklushoz igazítottuk, amely a fatáblákat elképesztő módon intenzívvé tette.

■ *Az elmúlt egy-két évben keveset festettél, és más médiumok felé fordultál. Ez azért jó dolog, mert így sokkal szabadabban tudsz újra a festészethez nyúlni. Persze nem kell törvényszerűen újra visszatérni.*

Gy. L.: Egyszerűen csak kíváncsi voltam, és kibővíttem az eszköztáramat, de ez nem jelent számomra semmilyen műfajok közti hierarchiát. Azért jelentkeztem annak idején festő szakra, mert kihívás volt, és annyira romantikusnak tűnt a pozíciója. Az, hogy 2003 végén elkezdtem újra grafikákat készíteni, csak azoknak volt új, akik akkor ismertek meg, mikor végeztem az egyetemen,

holott addig is rengeteget rajzoltam. De én mindig is témacentrikus voltam, elég problémásnak tartom, amikor fetiszizálnak egy-egy médiumot.

■ *Milyen a Győrffy féle alkotói módszer?*

Gy. L.: Igazából nincs nagyon módszer. Nincsenek kulisszatitkaim: ha valaki leülne mellém a műterembe végignézni az egész processzust, akkor biztosan unatkozna – mert az nem más, mint nagyon kemény és gyakran nagyon aprólékos munka. Mindig a feladat határozza meg a módszert: egyre inkább az érdekel, hogy minél több műfajban tudjam megragadni ugyanazokat a szinte rögeszmésen felmerülő témákat, problémákat.

■ *Megtanultad kerámiával is kifejezni őket. Hogyan került a látószögbe a kerámia mint médium?*

Gy. L.: Gyakran előfordul velem és más kollégáimmal, Szöllösi Gézával vagy Kis Róka Csabával, hogy azonosítanak bennünket a munkáinkkal. Bármennyire is komoly diskurzusa van ennek a transzgresszív képzőművészeti nyelvnek, néha szakmai körökben is szembetalálkozok ezzel a pszichológizáló megközelítéssel. Érdekesnek találtam reflektálni erre, azt vizsgálva, hogy milyen előítéletekkel viseltetünk mondjuk a pszichotikusok munkái iránt, hogy milyennek kell lennie egy őrült alkotásainak. Így jött a képbe a kerámia, illetve az agyagozás mint a művészeti terápia egyik médiuma. Az volt a célom, hogy szimuláljak egy terápiais folyamatot, de ugyanakkor dekonstruáljam is, kijátsszam maga ellen. Erről is szól a *Facefuck* című szoborsorozat: részben azért vannak kifejtve, mert így láttam a Pszichiátriai Intézet gyűjteményében.

■ *Hogy néz ki ez a sorozat?*

Győrffy László:
Rizóma

2003-2012, 66 akvarell/
vegyes technika rajz papíron, változó méretek

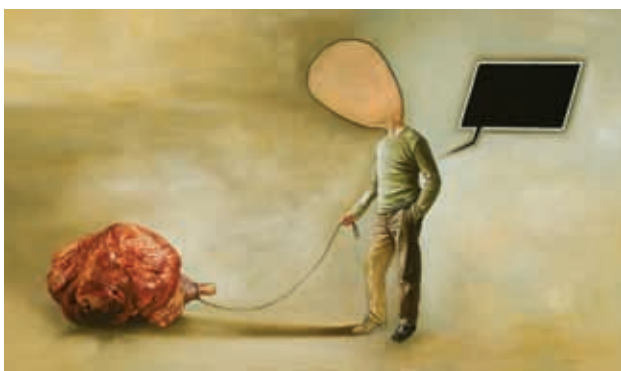
Gy. L.: Ezek olyan erősen stilizált deformált fejek, melyek saját magukat pusztítják, építik le anatómiailag, miközben élvezik is.

■ *Többször felbukkannak a munkáidban különböző kortárs művészettörténeti utalások. Néha a Chapman fivéreket, néha Damien Hirstöt bünteted, olykor a popszürrealistákra utalsz vissza. Milyen művészettörténeti előképeid és milyen kortárs inspirációid vannak?*

Gy. L.: Jake and Dinos Chapmannel több szálon érzek rokonságot, nem is csak a művészetük kapcsán, mert Jake jelentős irodalmi tevékenységet is folytat. Chapmanéket megidéztem többször is, a *7x7 főbűn* rézkarcsorozaton éppen az *Irigység*nél: gyűlölöm őket, mert annyira jók. A nyomaton pontosan olyan büntetést kaptak, amelyet ők maguk is napjában kiosztanak, szerintem örülnének, ha látnák. Az *Irigység* festményváltozatán (*Hozzátok el Damien Hirst fejét*) viszont azt próbáltam felszínre hozni, amit a legtöbben gondolnak Hirstről. Véleményem szerint egy közösségi kívánságot teljesítettem ezzel a művel, bár az ő munkássága nem inspirált közvetlenül, inkább olyan kevésbé ismert nevek, mint John Isaacs szobrász vagy Floria Sigismondi videóművész. Kivételesnek tartom Paul McCarthy életművét is: hasonlóan radikális performanszokkal indult, mint a bécsi akcionisták, de nála a tragikumot lassan megfertőzte a nevetés, ami által a saját paródiájává változtatta a mártírművész figuráját. A szürrealisták közül Dalí volt a kamaszkori hősöm, majd felzárkózott mellé a test tudatalattijával foglalkozó Bellmer; Goya is nagyon fontos számomra, a 19-20. század fordulójáról pedig James Ensor és Alfred Kubin.

■ *Több munkán megjelenik az aprólékosan megmunkált, precíz, de látványelvű vizuális építkezés, a tájékoztató jelleggel*

Györfy László:

Bajba jutott szervezet
húsgörcsöt sétáltat,
2008, olaj, vászon, 70x120 cm

készült növényhatározók és anatómiai atlaszok illuzórikusan pontos világa, amelyek igazából túlzóak, absztrahálóak, hogy egyértelműen felismerhetőek legyenek rajtuk az ábrázolt elemek. Miért érdekesek ezek számodra?

Gy. L.: Amikor újra a rajzok felé fordultam, elkezdtek érdekelni a képzőművészetén kívüli ábrázolások: anatómiai és magyarázó ábrák, diagramok, amelyek egyszerre egzaktak és nagyon stilizáltak, leegyszerűsítettek, hogy érzékletesen mutassák meg valaminek a szerkezetét vagy egy folyamatsort. Szándékosan alá akartam aknázni azt a pozitívizmust, amelyet ezek az ábrák rejtnek. Hadd magyarázzam meg: a felvilágosodás egyik nagy vállalkozása az anatómia tudománya volt, mondván, ha kiismerjük az emberi testet, akkor ezáltal kiismerhetjük a lelket is – egy felsőbbrendű racionális cél érdekében.

Györfy László:

Agytörmelék
1994-2012, installáció,
golyóstoll, ceruza, papír,
változó méretek

A munkáimon szereplő grafikus jelek csak újabb grafikus jelekhez vezetnek, nem lehet megtudni általuk semmit, nem szolgálnak célt feltéte-

lező tanulsággal, csupán abszurd kompozíciók. A judeo-keresztény hagyományban gyökerező idealista, zárt felszínű testképpel szemben az általam ábrázolt testek töredékesek, ziláltak, központ nélküliek, sőt maguk a szervek vagy a testrészek önállósodnak. Itt jön be az *abject* fogalma, a viszolygás anatómiája, mikor átlépjük a határt külső és belső között: olyat mutat meg az anatómia ábra, amit egyébként nem szabadna látnunk.

■ *Szót kell még ejtenünk, a munkákban központi szerepet játszó szövegről mint képalkotó elemről, a szójátékokról és a nyelvi zsonglörködésről. Képi világod néhol ugyanolyan önmagába visszaforduló, vagy önreflexív, mint az a nyelv, vagy az a cím, amiket a műveknek adsz. Igaz ez a feltételezés?*

Gy. L.: Igen, ez elég pontos észrevétel. Itt kell megemlítenem az *Agytörmelék* címen futó projektet, amely félautomata üzemmódban készült firkák gyűjteménye, ahol valóban együtt működik a rajz és a szöveg, ami a legválogatosabb módokon jelenik meg a privát listáktól kezdve a bevásárló jegyzetekig. Ez a 17 éve növekvő kollekció már kétszer volt kiállítva, először a Bartók32-ben, majd a Lenmechanika című kiállításon az Ernst Múzeumban 2008-ban. Mindig vágytam rá, hogy egyszer egy zárt installációban helyezzem el, egy David Lynch-féle privát kunyhóban, mint ami most megvalósult a fehérvári múzeumban. Mielőtt elkezdtem volna kivagdosni ezeket a cetliket a határidőnaplóimból, nem gondoltam, hogy valaha ki lesznek állítva, de azóta túlnőttek és tőlem függetlenül szabadon folytatható hálót képeznek. Az intimitás álcája ellenére ez nem valami obszcén módon kitárulkozó napló, nem lehet belőle kihámozni személyes történeteket – ugyanakkor épp olyan kategorizálhatatlan és nyitott konstrukció, mint maga a kiállítás. ■

Új utak felé

Diana Sophrin Budapesten alkotó amerikai festővel készült interjú összefoglalója

Diana Sophrin a Magyar Festők Társaságának tagja. A társaság vezetőjének, Kováts Albertnek a szervezésében 2012. április elején állította ki legújabb munkáit *Reconstructed fragment series* (Újraformált fragmentumok sorozat) címen a Trefort utcai Hotel Mercure galériájában. Jelen cikkben a kiállítás okán készített interjúból idézek.

Életműve korábbi periódusában, talán 2005-ig a figurativitás jellemezte a művész alkotásait. A legelső, még az akadémikus képzés nyomait magukon viselő festményein és grafikáin kiemelkedő szerepet kapott a fény ábrázolása és a szerkezeti elemek, az áthatások megfogalmazása. Jellemzően nem fotó alapján dolgozik, tájképein azonban emberi alakok, antropomorf alakzatok mégis megjelennek. 2005 óta ismerem, akkor még a meg nem értettség és meg nem értés határán ingado-

zott – mind verbális, mind vizuális nyelvi szinten. Az azóta eltelt időben az absztrakció felé fordult, a reprezentatív festéssel szinte teljes egészében szakított.

Diana Sophrin:
Nagy Fragmentáció
Sorozat XVII.
2011, kollázs, akvarell,
38×55 cm

Arra a kérdésre, hogy hogyan került Budapestre, mennyire érzi otthon magát itt, a következő választ fogalmazta meg:

Először a férjem jött Magyarországra 1994-ben. Egy debreceni matematikai konferencián tartott geometriai tárgyú előadást. Azután én is elkísértem, majd 1995-ben – ezúttal turistaként – érkezünk. 1996-ban egy újabb konferencia jelentett jó ürügyet a látogatásra. 2000-ben pár hónapig laktunk is az Észak-Alföld fővárosában. Műterem berendezéséhez mégis inkább Budapestet választottuk, s azóta évente legalább kétszer jövök dolgozni. A tanítással töltött évek után (egyetemi kurzusokat vezettem, önálló stúdióban magántanítványokat is fogadtam) itt érzem azt az alkotói szabadságot, ami a kreatív munka elkerülhetetlen feltétele. Személyes, életviteli, finansziális választást előtérbe érzem magam, mégis a hagyományos művészi eszköztárral kívánok rátalálni az aktuálisan követendő ösvényére. Választott szakmai hazámban keresem a bemutatkozás lehetőségeit. Úgy tűnik, az európai kultúra mélysége vonz ennyire, őseim oroszországi, sziléziai gyökerei után kutatok.

Diana Sophrin:
Traces XVII.
2012, rajz-frottage:
grafit, gesso,
43×63 cm

A bemutatott 25 munka közül 16 Budapesten, a Vasvári Pál utcai műteremlakásban született, a továbbiakat amerikai otthonában alkotta. A 2011-ben készített kollázsai korábbi skiccek, elvetett vázlatok, a háztartásba kerülő bármilyen papír alapú hordozón megjelenő értesítések, újságok, reklámok, számlák, izgalmas felületű csomagolóanyagok tépésével születtek. Elsőként különböző méretű formákat alakít ki, amiket alapozatlan, üres fehér (szűz) felületre ragasztva formálja meg a kép szerkezetét. Először mindig ezeket a tépett alakzatokat hívja segítségül a mondanivaló megfogalmazásához. A megjelenő számok, betűkombinációk, szavak értelmezése szükségtelen és teljes mértékben értelmetlen is lenne. A forma uralma a nyelveken túlmutat, mindnek önálló identitása van. Ezek között vissza-visszatérő motívum az ellipszis mint a szem, valamint az álló trapéz mint az ember, vagy egy álló figura (nem is feltétlenül antropomorf), vagy még inkább egy bot, egy felkiáltójel szimbóluma. A tépett felületek élénk színe, a mai fogalmazásmódtól eltérő volta éppen abból fakad, hogy rajtuk keresztül a korábbi munkák épülnek be az új alkotásokba.

Diana szereti a magyar folyékony ragasztó puhaságát, gyakran él is azzal a lehetőséggel, hogy a már felragasztott alakzat alatt a még meg nem kötött anyagba, az applikált formára, a festett felületre finom rajzolatot kaparjon és ezzel árnyalja annak játékosságát. A felület felsértése, ilyen módon az agresszivitás megmutatása már a 60-as évek művészetében fontos szerepet kapott. Csak

utalnék Lucio Fontana késsel megvágott vásznaira, a Nouvelle Réalisme művészcsoporthoz alkotásaira vagy Niki de Saint Phalle óraalkatrészeket, csavarokat, pengéket integráló munkáira. A képet ilyen módon megszemélyesítő kifejezőmód később egészen a 20. század végéig követhető nyomon.

Diana a magyarországi látogatása alkalmával készített művek alapján hazatérve egészen kicsiny méretű, nagyon kompakt kollázsokkal folytatta a sorozatot (*Postcards from Budapest – Budapesti üdvözetek*). Az amerikai műteremben tempera helyett akvarellal, ala-

pozóval dolgozott. A sorozat itt készült elemeiről csak azok fotóit használta föl, a vízszintes kidolgozás helyett pedig az álló formát választotta. A kisebb munkák összetettebb, összeszedettebb, koherensebb, tömörebb külső képet mutatnak. Az itteni gesztus, a ragasztóba kaparás elmaradt, de az ottani sima papírfelület a festék felvitelének széles tárházát vetíti elének. A jelhagyás itt inkább a textúra változatosságát hívta elő, például gyűrt anyagok megjelenítését.

A háttér és a formák önálló entitásként fogalmazódnak meg, egymástól sokszor független életet élnek. A formák szinte lógnak a levegőben. A kisméretű képek hatalmas lendülettel születtek meg, sokkal gyorsabb alkotói folyamat eredményei, mint a harmadik fázisban létrejött művek.

A sorozat zárásaként létrehozott, ismét nagyobb méretű kollázsok az akvarellal technika miatt áttetszőbbek, világosabbak (*Standing Collage Series – Álló kollázsok-sorozat*). Legújabb munkáiból néhány művet már kiemelt, és a régi érdeklődésének megfelelően más technikával fogalmazta át, gondolta tovább a kollázsokat. Az első áttétet a frottázs lett. A kaleidoszkópos képforgácsokat fekete-fehér erőterbe rendezi, majd ebből a képből fametszeteket indukál. A fametszeteken más megközelítésben, más perspektívában ismét az előtér és a háttér viszonya lesz hangsúlyos. A fragmentumok egységes rendszerét azután újra megbontja, a nyomatot félbe, vagy más arány szerint elvágja, hogy ebből egy színes periódus részeként alkosson újat. ■

KIÁLLÍTÁSOK

Budapest

- **2B Galéria** (IX. Ráday u. 47.)
- Három nEgyed IX. 8–X. 5.
- **Ari Kupsos Gallery** (VIII. Bródy Sándor u. 23/b)
- Finn Emlékszoba és Yrjö Liipola kiállítás IX. 5–XII. 31.
- **Budapest Galéria Kiállítóháza** (III. Lajos u. 158.)
- Megízelt formák IX. 6–X. 14.
- **Budapest Galéria Kiállítóterem** (V. Szabad sajtó út 5.)
- Stefanovits Péter: Clorox-művek VIII. 2–IX. 23.
- **Erlin Galéria** (IX. Ráday u. 49.)
- Dunai dialógus VIII. 31–IX. 10.
- Kaci Simon IX. 5–IX. 28.
- **Ernst Múzeum** (VI. Nagymező u. 8.)
- Aj Vej-vej New York 1983–1993 VIII. 16–X. 21.
- **Faur Zsófi Galéria** (XI. Bartók Béla út 25.)
- Magyar Ádám VIII. 30–IX. 28.
- **Forrás Galéria** (VI. Teréz körút 9.)
- Alán párhuzamok IX. 10–IX. 26.
- **Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum** (III. Kiscelli u. 108.)
- Új szerzemények VIII. 30–IX. 30.
- **FUGA** (V. Petőfi S. u. 5.)
- Stúdium IX. 6–IX. 20.
- **Galéria Lénia** (II. Széher út 74.)
- Naphimnusz IX. 14–XII. 1.
- **Galéria Neon** (VI. Nagymező u. 47. 2. em.)
- Oroszy Csaba IX. 7–X. 3.
- **Haas Galéria** (V. Falk Miksa u. 13.)
- Előzetes a Litkey György-émlékiállításból (a XIII. Falk Art Fórum keretében) IX. 22.
- Modern klasszikusok – klasszikus modernek VIII. 2011. XII. 5–IX. 8.
- Remekművek – Remek művek VI. X.8-ig V. 5–IX. 8.
- **Holdudvar Galéria** (Margitsziget)
- Buda Gábor VIII. 15–IX. 15.
- **Inda Galéria** (VI. Király u. 34. II./4.)
- Kim Corbisier-émlékiállítás IX. 12–21.
- **Iparművészeti Múzeum** (IX. Üllői út 33–37.)
- Art deco és modernizmus III. 16–IX. 30.
- Mozdulat VI. 28–IX. 9.
- Művészet mindenkinek VI. 15–IX. 16.
- **Kassák Múzeum** (III. Fő tér 1. – Zichy-kastély)
- Elmozdulás VI. 23–IX. 30.
- **Kempinski Galéria** (V. Erzsébet tér 7–8.)
- Angelika Dahlhaus IX. 10–ig
- **Knoll Galéria** (VI. Liszt Ferenc tér 10. 1. em. 17.)
- Katarina Šević IX. 13–XI. 10.
- **Klauzál13 Galéria** (VII. Klauzál tér 13.)
- Kerpely Adél VII. 6–IX. 15.
- **KOGART Ház** (VI. Andrassy út 112.)
- Friss 2012 VIII. 25–X. 14.
- **Lengyel Intézet** (VI. Nagymező u. 15.)
- Kacper Kowalski légifelvételai VII. 24–IX. 16.
- **Léna & Roselli** (V. Galamb u. 10.)
- Graph-ikonok VI. 15–IX. 15.
- **LUMÚ** (IX. Komor M. u. 1)
- A hős, a hősnő és a szerző VII. 6–X. 21.
- Lakner Antal IX. 21–2013. I. 6.
- Robert Mapplethorpe V. 25–IX. 30.
- **Magyar Műhely Galéria** (VII. Akácfa u. 20.)
- Bartus Ferenc VIII. 29–IX. 21.
- **Magyar Nemzeti Galéria** (I. Szent György tér 2.)
- Gyorsabban, magasabban, erősebben! VII. 19–X. 21.
- Grafikák gyűjtők kezéből X. 26–2012. IX. 23.
- Újrafestett valóság IX. 5–X. 14.
- **Magyar Nemzeti Múzeum** (VIII. Múzeum krt. 14–16.)
- A honfoglalók temetője Nagykőrös V. 19–IX. 30.
- Megismételt pillanat VII. 11–IX. 23.
- **Mai Manó Ház** (VI. Nagymező u. 20.)
- Ritkán látott képek VI. 31–IX. 16.
- **Melange Galéria** (V. Markó u. 3.)
- Charles Sucsán IX. 5–IX. 29.
- **MissionArt Galéria** (V. Falk Miksa u. 30.)
- „Akt-kiállítás” IX. 22–X. 13.
- **Molnár Ani Galéria** (VIII. Bródy Sándor u. 22. 1. em.)

Untouchable Matters

- VI. 28–IX. 7.
- **Múcsarnok** (XIV. Dózsa György u. 37.)
- Mi a magyar? VIII. 2–X. 14.
- **Néprajzi Múzeum** (V. Kossuth Lajos tér 12.)
- World Press Photo 2011 IX. 27–X. 28.
- **Óbudai Társaskör Galéria** (III. Kiskorona u. 7.)
- Sorsszépítő szerek IX. 5–X. 7.
- **Park Galéria** (XII. Alkotás u. 53. – MOM Park 1. em.)
- Cseke Szilárd VI. 7–XII. 2.
- **Printa Galéria** (VII. Rumbach Sebestyén u. 10.)
- Nagyvárosi tájképek VII. 26–IX. 23.
- **Raiffeisen Galéria** (V. Akadémia u. 6.)
- Hermann Ildi VII. 9–IX. 9.
- Eperjes Ágnes XI. 17–X. 28.
- **Szatyor Galéria** (XI. Bartók Béla út 36.)
- Naomi Devil VIII. 28–IX. 30.
- **Szépművészeti Múzeum** (XIV. Dózsa György út 41.)
- Kínai művészet az ezredfordulón VIII. 10–IX. 9.
- Nathan Lerner: Fotó-szem IX. 6–XI. 11.
- Pieter Bruegel kora VI. 15–IX. 16.
- **Tat Galéria** (II. Semmelweis u. 17.)
- Lord Flyetly magángyűjteménye IX. 4–XI. 15.
- **Trafó Galéria** (IX. Liliom utca 41.)
- Szabó Dezső IX. 5–X. 21.
- **Vasarely Múzeum** (III. Szentlélek tér 6.)
- Konstruktív-konkrét művészet klasszikusai V. 24–IX. 30.
- **Várfok Galéria** (I. Várfok u. 11.)
- Herman Levente IX. 13–
- **Viltin Galéria** (V. Széchenyi u. 3.)
- Szabó Attila XI. 5–X. 13.
- **Vízivárosi Galéria** (II. Kapás u. 55.)
- „Fényt hozzon...” IX. 6–X. 4.

Balassagyarmat

- **Szerb Templom Galéria** (Szerb u. 5.)
- Czene Márta VIII. 3–XI. 27.

Balatonfüred

- **Vaszary Villa** (Honvéd u. 2–4.)
- Colors VIII. 26–IX. 30.
- Csők István: Édes élet V. 5–IX. 30.

Debrecen

- **Déri Múzeum** (Déri tér 1.)
- Képeket írni, szavakat rajzolni VI. 25–IX. 9.
- **Hal Köz Galéria** (Hal köz tér 3.)
- Schaller István IX. 6–X. 13.
- **MODEM** (Baltazár D. tér 1.)
- Idegen anyag VI. 16–XII. 31.
- Soltész István VII. 15–X. 7.
- Tót Endre retrospektív 1971–2011 VI. 2–IX. 16.
- **Múterem Galéria** (Batthyány u. 24.)
- Grela Aleksandra IX. 6–X. 6.

Dunaujváros

- **Kortárs Művészeti Intézet** (Vasmű út 12.)
- Szíverősítő IX. 17–X. 20.

Győr

- **Esterházy-palota** (Király u. 17.)
- A gyűjtés egy nagy kaland VII. 8–X. 14.
- **Városi Művészeti Múzeum** (Apor Vilmos Püspök tere 2.)
- Házaló – Építészet kicsiben VIII. 17–X. 28.
- **Váczy Péter Gyűjtemény** (Nefelejcs köz 3.)
- Piranesi álma VIII. 10–XI. 15.

Kaposvár

- **Rippl-Rónai terem** (Fő tér 1.)
- Kortársak VIII. 15–XII. 30.
- **Vaszary Képtár** (Csokonai u. 1.)

Rejtett kincsek az Esterházy-gyűjteményből VIII. 16–X. 27.

Juan Gyenes VIII. 14–X. 27.

Miskolc

- **Miskolci Galéria** (Rákóczi u. 2.)
- Dívat a dívatban VI. 16–IX. 15.
- Tárgyas ragozás IX. 6–XI. 3.

Pécs

- **Zsolnay Negyed** (Major u. 21.)
- A művészet integrál VIII. 25–IX. 13.
- Kortárs Zsolnay VIII. 24–IX. 14.

Sopron

- **Festőterem** (Petőfi tér 8.)
- Orosz István IX. 1–IX. 23.

Szeged

- **RÉÖK** (Tisza L. krt. 56.)
- Gulyás Gyula VII. 20–IX. 23.
- Lóránt János Demeter IX. 28–XI. 11.
- Marilyn Monroe VII. 20–IX. 23.

Székesfehérvár

- **Csők István Képtár** (Bartók Béla tér 1.)
- Új szerzemények a múzeum képzőművészeti gyűjteményében VI. 16–IX. 15.
- **Pelikán Galéria** (Kossuth u. 15.)
- Székesfehérvár 1038–1938–2013 VIII. 15–IX. 21.
- **Rendház** (Fő u. 6.)
- Király és városa VIII. 15–X. 7.
- **Városi Képtár – Deák Gyűjtemény** (Oskola u. 10.)
- Rippl Rónai József gyűjteményes kiállítása IV. 20–XI. 4.
- **Szent István Király Múzeum** (Országzászló tér 3.)
- Czigány Ákos IX. 8–X. 23.

Szombathely

- **Szombathelyi Képtár** (Rákóczi Ferenc u. 12.)
- 4. Szombathelyi Textilművészeti Triennálé VI. 29–IX. 29.

Vác

- **Váci Értéktár** (Pannonia ház, Köztársaság út 19.)
- Hincz Gyula: Erdély VI. 22–X. 14.

Veszprém

- **Bakonyi Ház** (Erzsébet sétány 3.)
- Az idők jelei VII. 6–IX. 16.
- **Laczkó Dezső Múzeum** (Erzsébet sétány 1.)
- Fényművészeti kiállítás VI. 1–XI. 30.
- **Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény Galériája** (Vár u. 3–7.)
- Kilátás VI. 21–X. 13.

Ausztria

Bécs

- **A Nyolcák** Bank Austria Kunstforum, IX. 12–II. 2.
- **Művészet és divat MUMOK**, IX. 23–ig
- **Megacool – művészet és ifjúság** Künstlerhaus, X. 7–ig
- **William Burroughs** Kunsthalle, X. 21–ig
- **A test mint tiltakozás** Albertina, IX. 3–XII. 2.
- **Miksa császár és a művészet, 1459–1519** Albertina, IX. 14–I. 13.
- **R. Goeschl, F. Wotruba** Belvedere, 21-er Haus, X. 28–ig
- **Simon Stirling és a Superflex** T-B A21 Thyssen-Bornemisza Contemporary, IX. 23–ig
- **Elliot Erwitz fotói** KunstHaus, IX. 30–ig
- **Manfred Erjautz** Zachelfabrik, X. 4–ig
- **Kortárs művészet a Pomeranz-gyűjteményből** Jüdisches Museum, X. 7–ig
- **Úr-ügyek** MUSA-Museum auf Abruß, X. 6–ig
- Viennafair, IX. 20–23.

Graz

- **Stájer ősz**
kül. helyszín, IX. 21-X. 14.
- **Michelangelo Pistoletto**
Kunsthau, IX. 29-I. 20.

Krems

- **Picabia-retrospektív**
Kunsthalle, XI. 4-ig
- **Linz**
- **Sean Scully** Lentos, X. 17-ig
- **Cyberművészet**
OK Offenes Kulturhaus, X. 6-ig

Salzburg

- **Az Alvilágba és vissza. A túlóral felfedezése**
Residenzgalerie, XI. 4-ig

Belgium**Gent**

- **Daniel Buren** SMAK, IX. 21-XI. 4.

Csehország**České Budejovice**

- **František Muzika**
Alšová Jihočeská Galerie, IX. 30-ig

Prága

- **London Twelve – kortárs brit művészet**
Galerie hlávního mesta, Kóharang-ház, IX. 23-ig
- **Goya víziói**
Muzeum Kampa, IX. 30-ig

Dánia**Koppenhága**

- **Berthe Morisot**
Ordrupsgaard, IX. 21-I. 27
- **Matisse: ismétlések és variációk**
Statens Museum for Kunst, X. 28-ig
- **Építészet és identitás**
Humlebaek, Louisiana, X. 21-ig

Egyesült Államok**Chicago**

- **Utóképek**
DePaul Museum, IX. 14-XI. 18.
- **John Cage retrospektív**
MCA, IX. 1-III. 3.

Los Angeles

- **Az expresszionista film**
LACMA, IX. 16-I. 6.
- **Női identitás a kortárs művészetben**
Fisher Museum of Art, IX. 5-XII. 1
- **F. X. Messerschmidt**
Getty Center, X. 14-ig
- **New York**
- **Rineke Dijkstra-retrospektív**
Guggenheim, X. 8-ig
- **Edouard Vuillard**
Jewish Museum, IX. 23-ig
- **Warholra figyelve. A művész és hatása**
Metropolitan, IX. 18-XII. 31.
- **Alighiero Boetti**
MOMA, X. 1-ig
- **Yayoi Kusama**
Whitney, IX. 30-ig
- **Apartheid és fotó**
International Center of Photography, IX. 14-I. 6.

Franciaország**Lille**

- **A mágikus város** LAM, IX. 29-I. 3.

Párizs

- **Az impresszionizmus és a divat**
Musée d'Orsay, IX. 25-I. 20.
- **Gerhard Richter**
Centre Pompidou, IX. 24-ig
- **Új építészet**
Centre Pompidou, IX. 5-X. 4.
- **A bohémek – mítosz és valóság**
Grand Palais IX. 26-I. 4.
- **Louis Soutter**
La maison rouge, IX. 23-ig
- **A Chat Noir mulató: művészet és gyönyör**
Musée de Montmartre, IX. 13-I. 13.
- **Canaletto és Guardi**
Musée Jacquemart-André, IX. 14-I. 14.
- **Saint-Etienne**
- **Jessica Stockholder**
Musée d'Art Moderne, IX. 30-ig

Hollandia**Amszterdam**

- **Marlene Dumas**
De Ateliers, IX. 30-ig

Impresszionizmus: inspirációk és invenciók

- **Hermitage, I.13-ig**
Rotterdam
- **Sarkis**
Museum Boijmans van Beuningen, IX. 20-ig

Lengyelország**Krakkó**

- **A sport és a kortárs művészet**
Museum of Contemporary Art, IX. 30-ig
- **Poznan**
- **Médiabiennále** Több helyszín, IX. 14-X. 14.
- **Varsó**
- **Józef Robakowski: a saját mozim**
CAC, X. 7-ig
- **Az Akumulatory 2 galéria, 1972-90**
Zachęta, IX. 15-XI. 18.

Nagy-Britannia**Birmingham**

- **Yoel Bartana**
Ikon Gallery, IX. 12-XI. 4.
- **Liverpool**
- **7. Liverpooi Kortárs Biennále**
Több helyszín, IX. 15-XI. 25.

London

- **Shakespeare világa**
British Museum, XI. 25-ig
- **Tiziano metamorfózisa**
National Gallery, X. 23-ig
- **A preraffaeliták** Tate Britain, IX. 12-I. 13.
- **Edvard Munch** Tate Modern, X. 14-ig
- **Viktoriánus víziók**
Leighton House, IX. 23-ig
- **Az impresszionizmus íze**
Royal Academy, IX. 23-ig
- **A bronzszobrászat**
Royal Academy, IX. 15-XII. 9.

Németország**Berlin**

- **Paul McCarthy**
Neue Nationalgalerie, XI. 4-ig
- **Cornelis Bega**
Gemäldegalerie, IX. 30-ig
- **Helmut Newton**
Museum für Fotografie, XI. 18-ig
- **K. F. Schinkel**
Kulturforum, IX. 7-I. 6.
- **A romantika és a középkor**
Alte Nationalgalerie, IX. 14-I. 6.
- **Biosz. Biológia és kortárs szobrászat**
Georg-Kolbe Museum, XI. 11-ig
- **Daniel Orozco**
Deutsche Guggenheim, X. 21-ig
- **Diane Arbus**
Martin-Gropius-Bau, IX. 21-ig
- **Bonn**
- **Az animáció 25 éve**
Kunst- und Ausstellungshalle, I. 6-ig
- **Markéta Otthová, Ed Atkins**
Kunstverein, X. 28-ig

Cottbus

- **Világok látványa. Tájak a 17-től a 21. sz.-ig**
Kunstmuseum Dieselkraftwerk, IX. 16-I. 15.
- **Diüsseldorf**
- **Gillian Wearing**
K 20 Grabbeplatz, IX. 8-I. 6.
- **Paul Klee – százszor**
K 21 Ständehaus, IX. 29-II. 10.

Hamburg

- **Alice a művészet csodaországában**
Kunsthalle, IX. 30-ig
- **Elveszett helyek. A fotográfia helyszínei**
Kunsthalle, IX. 23-ig
- **Énteésén. Picasso fényképeken**
Museum für Kunst und Gewerbe, X. 21-ig
- **Hannover**
- **Fehér tollak, fekete prémekek. Állatok a 20. sz.-i művészetben**
Sprengel Museum, IX. 2-II. 10.

Karlsruhe

- **A hang mint művészet**
ZKM, I. 6-ig
- **Művészet-igazság-reáliság: művészet és a sajtó** ZKM, IX. 15-III. 10.
- **Kassel**
- **Documenta 13**
kül. helyszín, IX. 16-ig
- **München**
- **Képek és ellenképek**
Haus der Kunst, IX. 16-ig

- **Duchamp és München**
Pinakothek der Moderne, IX. 30-ig
- **Igaz történetek: 6 amerikai művész**
Pinakothek der Moderne, IX. 30-ig

Olaszország**Genova**

- **Miró: költészet és fény** Palazzo Ducale, X. 5-ig

Milánó

- **Fabio Mauri**
Palazzo Reale, IX. 23-ig
- **Kis utópiák: a multipli művészete**
Fondazione Prada, XI. 25-ig
- **Modena**
- **Nemváltás: transzszexuális identitás**
Galleria Civica, X. 20-ig

Róma

- **Neon a művészetben**
Macro, XI. 4-ig
- **Vermeer és a holland Aranykor**
Scuderie del Quirinale, IX. 27-I. 20.

Torino

- **Thomas Schütte**
Castello di Rivoli, IX. 23-ig
- **Velence**
- **Építészeti Biennále**
Giardini és más helyszínek, XI. 25-ig
- **Tiepolo grafikái** Ca' Rezzonico, X. 14-ig
- **Francesco Guardi** Museo Correr, IX. 29-I. 6.
- **Enrico Castellani és Günther Uecker**
Ca' Pesaro, IX. 1-I. 13.

Románia**Bukarest**

- **Faszobrászat**
Muzeul National de Arta, X. 28-ig
- **subReal retrospektív** MNAC, IX. 30-ig

Spanyolország**Barcelona**

- **Gordon Matta-Clark** MACBA, X. 21-ig
- **Le Corbusier és Genet** MACBA, X. 21-ig
- **Madrid**
- **Nyelv és művészet az 50-es években**
Reina Sofia, IX. 19-XII. 17.
- **Rosemarie Trockel** Reina Sofia, IX. 24-ig

Svájc**Bázel**

- **Degas**
Fondation Beyeler, IX. 30-I. 27.
- **Arte povera** Kunstmuseum, IX. 9-II. 3.
- **Panorámák – a megmérhető világ**
Kunstmuseum, X. 17-ig
- **Tatlin: új művészet-új világnézet**
Museum Tinguely, X. 14-ig
- **Sankt Gallen**
- **A szivárvány felett. Művészet és boldogság**
Kunstmuseum, X. 28-ig
- **Zürich**
- **Wolfgang Tillmans**
Kunsthalle, IX. 1-XI. 4.
- **Gauguin grafikái** Kunsthau, IX. 28-I. 20.

Svédország**Stockholm**

- **Picasso-Duchamp**
Moderna Museet, III. 3-ig
- **Street art** Kulturhuset, X. 7-ig

Szlovákia**Kassa**

- **Fekete tükör. Két test, egy lélek**
Vychodoslovenská galeria, IX. 24-ig
- **Njitra**
- **Milan Paštéka**
Nitrianská galeria, IX. 16-ig
- **Pozsony**
- **Laco Teren**
SOGA, IX. 17-ig
- **A szlovák szocreál**
SNG, X. 21-ig

Szlovénia**Ljubljana**

- **M. Pogačnik: élet és művészet**
Moderna galerija, XI. 4-ig

Törökország**Izszambul**

- **Kortárs kínai művészet**
Istanbul Modern, IX. 21-XI. 25.

Főszerkesztő

SINKOVITS PÉTER

Olvasószerkesztő

RUDOLF ANICA
cikkek.ujmuveszet@gmail.com
kepek.ujmuveszet@gmail.com

Szerkesztők

BORDÁCS ANDREA
LÓSKA LAJOS
MULADI BRIGITTA
PATAKI GÁBOR
P. SZABÓ ERNŐ

Fotó

BERÉNYI ZSUZSA

Lapmenedzser

LADÁNYI ILDIKÓ
ujmuveszet@gmail.com

Szerkesztőségi titkár

OLLÁRI BARBARA
info@uj-muveszet.hu

Szerkesztőség

1065 BUDAPEST
NAGYMEZŐ U. 49. II/2.
+36 1 341 5598
+36 1 479 0232
+36 1 479 0233

KIADJA AZ ÚJ MŰVÉSZET ALAPÍTVÁNY
FELELŐS KIADÓ SINKOVITS PÉTER

Terjesztői

LAPKER ZRT.,
1092 Budapest, Táblás u. 32.
telefon/fax: 347 7300; 347 7303
info@lapker.hu
BATTHYÁNY KULTUR-PRESS KFT.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
telefon/fax: 201 8891; 212 4303
batthyany@kulturpress.hu
ÉS ALTERNATÍV TERJESZTŐK.

Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalban és a Magyar Posta Zrt. Üzleti és Logisztikai Központjában (Budapest, VII. Vörösmarty utca 16–18.) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással az MKB Zrt.-nél vezetett 10300002-20337629-70073285 számú bankszámlán.

Egy példány ára: 695 Ft
Előfizetési díj egy évre: 7800 Ft
Előfizetési díj fél évre: 3900 Ft

Lapterv és tördelés

MUJ DESIGN STUDIO
FONÓDI LUCA, LAJTA VIKTOR
www.muidesign.com

Nyomdai munka

BLACKPRINT NYOMDAIPARI KFT.
felelős vezető: FEKETE ATTILA

A megjelent szövegek másodközlése csak az Új Művészet és a szerzők jóváhagyásával lehetséges. © Új Művészet © Szerzők

www.ujmuveszetfolyoirat.hu
HU ISSN 08662185

Számunk szerzői

DEBRECENI BOGLÁRKA: kulturális antropológus, az Irodalmi Rádió szerkesztője.
FALUDY JUDIT: művészettörténész, az MTA Pszichiátriai Művészeti Gyűjtemény munkatársa.
LAKICS NÓRA: művészeti író, egyetemi hallgató.
NÉMET SZILVI: művészettörténész, a Dovin Galéria munkatársa.
OROSZ CSABA: képzőművész, művészetpedagógus, a VINYL Csoport tagja.
POPOVICH VIKTÓRIA: művészettörténész, PhD-hallgató.
SÁRVÁRI ZITA: művészettörténész, független kurátor.
SOMOSI RITA: művészettörténész, a Viltin Galéria munkatársa.
SZARVAS ANDREA: művészettörténész, a Molnár Ani Galéria munkatársa.
UHL GABRIELLA: művészettörténész.
VASS NORBERT: művészeti író, egyetemi hallgató.

Következő számunk tartalmából

SINKOVITS PÉTER:
Kasseli dOCUMENTA
MULADI BRIGITTA:
Interjú Csákány Istvánnal
LÓSKA LAJOS:
Mi a magyar?
SASVÁRI EDIT:
Kinyílt horizont.
A Somló–Spengler-gyűjtemény
P. SZABÓ ERNŐ:
Vásárban a válság után. Art Basel 2012
LÓSKA LAJOS:
Kiállítás kánikulában.
Új szerzemények-tárlat a Csók István Képtárban
SINKÓ ISTVÁN:
Sportról lendület nélkül.
Gyorsabban, Magasabban, Erősebben
UHL GABRIELLA:
Mozdulatművészet – az Iparművészeti Múzeumban
RÓNAI BALÁZS ZOLTÁN:
A haladás illúziója. Cseke Szilárd mobil objektjei
Körkérdés: A kortárs művészet tendenciái nemzetközi és hazai viszonylatban – Bordács Andrea; Fenyvesi Áron; Muladi Brigitta; Rieder Gábor; Spengler Katalin; Uhl Gabriella.

Elnézést kérünk

Előző számunk tartalmában Tatai Erzsébet neve figyelmetlenségből Tatai Zsókaként szerepelt. A szerzőtől ezúton elnézést kérünk.

2012|09

úművészet

